Redacțiunea, Administrațiunea, și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.

Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.

INSERATE se primesc la Administrațiune în Brașov și la următorele Birouri de anunciuri: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks* Nachfolger; *Anton Oppelik, J. Dannebcr*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann*.

Prețul inserțiunilor: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială.

Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔR DE DUMINECĂ 26)

„Gazeta" iese în fiă-care di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.

Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumără la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectori.

Abonamentul pentru Brașov
administrațiunea, piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: pe un an 10 fl., pe șése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 143.—Anul LIX. Brașov, Sâmbătă, 29 Iunie (11 Iulie) 1896.

Din causa sfintei sërbători diarul nu va apăré până Luni séra.

Nou abonament
la
GAZETA TRANSILVANIEI

Cu 1 Iulie 1896 st. v. se deschide nou abonament la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii fóiei nóstre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an	12 fl.
pe șése luni	6 fl.
pe trei luni	3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe un an	40 franci
pe șése luni	20 „
pe trei luni	10 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an	2 fl.
pe șése luni	1 fl.

Pentru România și străinătate:

pe un an	8 franci
pe șése luni	4 „

Abonarea se póte face mai ușor prin **mandate postale.**

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei".

Resultatele învețământului nostru.

Cu diua de mâne, Sf. Petru și Pavel, se încheie la tóte scólele nóstre anul scolar. La scólele poporale și la o parte a scólelor nóstre medii s'a terminat cursul deja cu câte-va sëptëmâni mai înainte.

Din raporturile, ce le-am adus și din cele ce ne mai sosesc putem constata cu mare mulțumire laudabilul zel și însuflețirea, ce o desvóltă dăscălimea și tinerimea nóstră de tótă etatea pentru învețăment și înaintarea în cultură.

Sunt frumóse, ba chiar admirabile stăruințele, ce se fac de către dascălii și scolarii dela scólele românesci. Ródele, ce le-a adus munca lor neobosită, prestată cu multă diligință și abnegațiune, fac onóre talentului și sîrguinței Românului.

Trebue însë së-o spunem cu durere, că aceste róde, atât în privința materială, cât și în privința spirituală, sunt câștigate cu nisce jertfe și cu-o încordare, ce nu póte fi priinciósă unei desvoltări regulate și firesci.

Greutatea de plumb, ce împiedecă atât de mult mândrul sbor al progresului scólelor nóstre, este starea asuprită, iobăgia, sub care geme învețământul nostru, de când cu introducerea silită a limbei maghiare „a statului" în tóte scólele nóstre poporale și medii.

Cele ce au fost prevědute de către ómenii pricepëtori, pedagogii dibaci și esperți, la 1879, s'au împlinit cu prisos. Astădi putem së-o spunem cu siguranță, că avêntul învețământului nostru național românesc este în mare parte zădărnicit prin cătușile, ce 'i-li-a pus sila de-a jertfi cea mai bună parte a muncei culturale pentru învețarea limbei maghiare, ce se pretinde de către nesațiósele organe ale statului în mësură mereu crescêndă.

Starea, ce li-s'a creat scólelor nóstre de-o parte prin pretensiunile nemilóse ale celor, cari voiesc së le subjuge încetul cu încetul de tot limbei și culturei maghiare, de altă parte prin estravagantele cerințe ale organelor statului în privința îmbunëtățirilor materiale, fără a ține sémă de împrejurările grele și de faptul, că scólele nóstre confesionale sunt susținute numai și numai de poporul nostru, starea acésta, dicem, a devenit aprópe de nesuferit.

Și cu tóte piedecile, cu tóte că din visteria, la care contribue și Românii alăturî și în egală mësură cu poporul maghiar, nu se susțin și nu se ajutoréză, decât numai școlele maghiare, ér pentru scólele nóstre se păstréză numai poruncile aspre, ca limba maghiară së se învețe așa și așa, ca localurile de școlă, învețătorii etc. së fiă dotați așa și așa, cu tóte aceste bețe, ce se pun necurmat în rótele progresului instrucțiunei nóstre naționale, acéstă instrucțiune nu stă pe loc, ci dă totuși róde, deși mult mai modeste, decât ar puté da, când ar fi liberă de acele cătușî, ce o împiedecă în avêntul ei!

N'avem, decât së ne oprim la acéstă constatare ca së cunóscem puterea de viéță și rêvna cea mare pentru cultură, ce zace în poporul nostru.

N'avea cine-va, decât së asiste, de pildă, la esamenul scólelor superióre medii române din Brașov, ca së se convingă despre acesta din rëspunsurile escelente și aprópe uimitóre, ce le dedeau școlarii de-o potrivă în *trei limbi*: română, maghiară și germană. Së ni-se arete o școlă secundară maghiară, care ar fi în stare së dea un astfel de resultat cu școlarii ei.

Orî și cât de mulțumitor ar fi însë resultatul dovedit de talentul școlarului român din acéstă țéră, este și rëmâne o nenorocire pentru desvoltarea învețământului nostru românesc, că acest talent trebue së se foloséscă în cea mai mare parte pentru învețarea unei limbî și a unei literaturî atât de străine de firea limbei române și atât de sëracă și isolată în mijlocul limbilor marilor popóre culte ale Europei.

Și în aceste fatale împrejurări, ce speranță surîde instrucțiunei nóstre naționale, ce încuragiare, ce sprijin póte ea aștepta și de unde?

Étă o întrebare, ce se cuvine së ne miscе gândirea în diua marilor apostolî, carî au propověduit dreptatea și egalitatea între ómenî.

Speranța este în noi și în puterile nóstre; sprijinul adevërat va fi acela, ce ni-l vom da noi înși-ne prin zelul și abnegarea nóstră în lupta pentru limba și cultura românéscă. Încuragiarea de lipsă în acéstă grea luptă së ni-o dea însuflețirea fiilor noștri, carî urméză cu credință și devotament glasului părinților și al strămoșilor lor, ce-i îndémnă së fiă bravî și neobosiți, së fiă devotați și credincioșî în urmărirea țintei celei mari, ce mai curênd séu mai târdiu trebue së ducă românismul la isbêndă!

Un ministru unguresc la Făgăraș.

Fóiei semi-oficióse unguresci „Bud. Tud." i-se raportéză din Făgăraș, că ministrul unguresc de agricultură *Darányi* a petrecut acolo trei dile, în care timp se dice că s'a făcut și nisce *manifestațiuni politice*, pe cât de servile, pe atât și de rușinóse pentru Românii Făgărășenî.

Ministrul, dice numita foiă, s'a dus la Făgăraș in causa hergheliei de-acolo și a fost insoțit de baronii George Banffy și Nic. Wesselényi, membri ai camerei magnaților, apoi de cei doi deputați ai comitatului Col. Mikszáth și Nic. Șerban, de consilierul ministerial Losonczy, generalul Durmann și doi secretarî ministerialî. Resultatul consultărilor a fost, că s'a horărît së se susțină și mai departe herghelia la Făgăraș.

Se dice în raportul foiei unguresci, că la tóte stațiunile și în tóte comunele comitatului Făgăraș, ministrul a fost întêmpinat din partea poporului cu steagurî unguresci, cu porțî de triumf, cu banderii și cu vorbirî de bineventare, „deși comitatul Făgărașului e locuit în preponderanță de Românî". La banchetul dat în onórea ministrului, „Maghiarii, Românii și Sașii de o potrivă au accentuat în toasturile lor lipsa înțelegerei frățescî între naționalitățî".

Ministrul a rëspuns prin două toasturî, accentuând și el „lipsa credinței către

FOILETONUL „GAZ. TRANS."

Susana cea nebună.

(Urmare).

Odată, într'o diminéță, când merse së lecuéscă pe Pavel, prinse a se văeta: „Vai, puiul mătușii, așa-s de betégă, de pentru alt om n'aș fi eșit din casă. Më tem c'oiu cădé la pat, că-'s bëtrână, fătul meu, m'ajung slăbiciunile bëtrânețelor. Acum te leg cum së cade, dér dei vedé, că colea pe la ojină io nu viu aicî, atuncî tragete tu cum vei putea până la noi, că nu-i peste lume, ți-a prinde și bine o lécă de mișcare, së nu se înțepenéscă vinele".

— „Voiu merge lele Sânzâiană". Și de-odată cu séra merse Pavel schiopotând pân' la lelea Sânzâiana. Acea era la pat — „Diăguț Dómne" — gemea de betégă, dér nu-i era nimic. Și se sculă ea încetinel din pat, și-i deslegă piciorul, și-l spălă, și îl legă érăși spunêndu-i: „în dece dile, după Dumnedeu, nicî urmă de bubă nu-'i mai avé la picior, numai vino în tótă diminéța și-'n tótă séra, de n'oiŭ puté eu merge, së te lecuesc".

Apoi Pavel plecă din casa babii, ér Susana-l petrecu pân' afară, acolo se puseră pe prispă la vorbă și uită Pavel de spusa tătâne-sëu, prinse în brațe pe Susana și o sërută, și o desmierdă, de gândeai că dragostea din șepte sate tótă-i acolea. Ér ea nu se ferea, dér deodată începu a plânge: „lasă-më Pavele, că în zadar më săruți, că sciu eu bine pe unde-ți sburdă mintea. Lasă-më în amarul meu, mai bine nu ne cunosceam. Te-am iubit și te iubesc cum altă fată n'a mai iubit de când lumea și pămêntul, dér ce-s de vină décă-s sëracă? La voi së potrivesce disa cântecului: -

Nu veni bade la noi
Că mama nu ți-a da boi,
Dér te du la cea găzdacă
Că ți-a da doi boi și-o vacă
Și locul de peste apă;
Dér së scii Pavele că:
Locul apa l'a mâna,
Boii cânii i-or mânca
Tu cu hîda-i rëmânea.

„Dér nu vorbi așa Susană, cine ți-a spus una ca asta? Nu vedi ce trag eu cu piciorul ësta? Mie nu-mî scapă së-mî sburde mintea după însurat; las së më vindec cum së cade, spune la lelea Sânzâiana së facă leacurile, cum scie mai bine, că îndată ce më vindec — te iau".

Și iar o drăgostî și iar o sërută de gândiai că s'o omóre cu dragostea. Ar fi mai stat mult décă baba din casă n'ar fi strigat: „Susană, Susană, hai dă-mî o lécă de apă".

Pavel pe cale tot buzele Susanei le simția pe ale sale, gândul lui numai la ea era, de abia ascepta së trécă nóptea, së vină diminéța, së mérgă la babă së-l lege.

— „Cam mult ai ședut la baba", dise tată-s'o după ce ajunse acasă, „paremi se, că mai mult ai stat cu strigóia cea tîneră, decât cu cea bëtrână. Dér së scii Pavele, că ce ți-am spus odată, aceea më țin. Së te văd vindecat și së te însor cum sciu eu, së-mî vină în ogradă boii ceia, ce 'i-am mâncat cu doftorii, până te am scos din cătane".

Pavel nu dise nimic.

Acum era între ciocan și ileu; Susana-i era dragă, de măsa se și temea, dér nu avea boi, ca së aducă la tată-s'o în în locul celor ce ia chieltuit cu doftorii. Së nu mai mérgă la ea nu putea, că atuncî cine së-l lecuéscă? De merge, nu se póte scăpa së nu se uite la Susana, ér de o vedea îl apuca frigurile de n'o putea sëruta baremî odată. Tótă nóptea îl frământară gândurî de aceste.

A doua di tată-s'o merse des de diminéță la câmp, ér măsa-'l petrecŭ pe Pavel până la baba Sânzâiana, că și așa mai avea së-i ducă câte ceva, o lécă de urdă, o stergură cu făină, o cupșóră de lapte, vedî, cum doc bogății la cei săracî, când au lipsă neîncungiurată de ei. Până a nu pleca însë de acasă îi spuse Pavel așa: „Mamă, eu nu sciu ce së dic de piciorul ësta al meu; doftorii nu-l sciu vindeca, ér baba Sânzâiana

tatul maghiar şi a bunei înţelegerĭ între naţionalităţĭ“. După vorbirea ministrului, tot publicul, împreună cu Românii şi cu Saşii, a cântat stând în picióre „Szozat“-ul“.

Atâta a mai trebuit, ca acum, de bine ce au vědut cinstita faţă a ministrului de agricultură unguresc, Făgărăşenii sě-şĭ pérdă minţile, sě se împodobéscă cu tricolor unguresc, sě cânte imnul unguresc şi sě chiue de bucuriă, că în cele din urmă am ajuns sě vedem cu ochii frăţietatea între naţionalităţĭ!

De n'ar mirosi raportul de mai sus aşa mult a usturoiŭ, póte că ni-a pune pe gândurĭ ceea ce cuprinde despre vitejia alegětorilor feciorului popii dela Voila; dér aşa suntem întru cât va liniştiţĭ asupra pretinsei însufleţirĭ pentru marele ministru de agricultură Darányi, căcĭ étă ce ne spune „Allgemeine judische Ztg.“, (Gazeta universală jidovéscă):

Escelenţa Sa ministrul Darányi a primit şi deputaţia Jidovilor în rêndul confesiunilor. După ce a ascultat vorbirea rabinului, i-a mulţămit pentru modul, cum scie sě-şĭ împlinéscă importanta chiămare, de a cultiva şi de-a lăţi idea naţională şi sentimentul patriotic, şi a strîns mâna fórte călduros membrilor deputaţiei.

Atuncĭ, în acest moment epocal, a păşit înainte voinicosul fişpan de Bausznern şi a dis către ministru: „'Mĭ ţin de-o plăcută datoriă, de-a declara Escelenţei Vóstre în faţa acestor domnĭ, că tocmai aceştia — Evreii — sunt factorii cei mai credincioşĭ în activitatea patriotică a comitatului nostru“.

Ce lipsă mai este dér de frăţietatea cu naţionalităţile, când comitatul se bucură de Jidovĭ atât de esemplar şi de-un fişpan, care i admiră atât de grozav, şi de un ministru, care le sare după gât?

Intr'adevěr, acéstă scenă merită un imn unguresc.

Halal sě le fiă!

Cum sunt trataţi tinerii românĭ la scólele unguresci.

Mureş-Oşorheiŭ, 30 Iunie 1896.

Gimnasiul unguresc romano-catolic (cu 6 clase) din Mureş-Oşorheiŭ era în timpurile de mai înainte cercetat în mare parte de studenţĭ românĭ de ambele confesiunĭ. Dér numěrul Românilor de vre-o trei anĭ încóce scade cu paşĭ uriaşĭ. Causa este tratarea dură şi nesuferită din partea unor membri ai corpului profesoral, în frunte cu directorul gimnasiului Karácson Márton, un Armean renegat, care nu póte vedé Românĭ în ochĭ, precum mi-s'a şi spus, că s'a esprimat într'o societate, dicênd: „Kiirtam az egész oláhságot a gimnaziumból!“ (Voiŭ stirpi din gimnasiu întrégă Valahimea.)

In timpurile de mai înainte, când şovinismul nu ajunsese încă la un grad aşa mare de turbare, tinerimea română era altfel tratată, din care causă şi trăgea bucuros sě vină la acest gimnasiu, mai ales că şcólele medii româneseĭ nu avem în jurul acesta. Şi tinerii românĭ făceau onóre gimnasiului prin purtarea şi diliginţa lor, ba nu odată chiar însu-şĭ Armeanul, despre care amintii mai sus, îi punea pe tinerii românĭ ca model înaintea studenţilor ungurĭ, îndemnându-i pe aceştia din urmă sě ia esemplu dela tinerii românĭ.

Dér s'au schimbat lucrurile. De când persecutarea Românilor trece în ochii celor dela putere ca „merit patriotic“, profesorii gimnasiului din vorbă au început şi ei sě întórcă chepeneagurile pe dos. Directorul Karácson, care înainte pe tinerii românĭ îi lua de model, acum începù o adevěrată góna în contra lor. De câţĭ-va anĭ încóce nu găsesce cuvinte mai bune pentru ei, ca „büdös oláh“, „disznó“, „paraszt“, „marha“, „menj disznopásztornak“, „menj harangzonak“, „ne büdösitsd a levegöt“ etc. („Valah puturos“, „porcule“, „prostule“, „vită“, „du-te şi te fă purcar“, „du-te şi te fă clopoţar“, „nu împuţi aerul“ etc.)

Aşa sunt trataţĭ adĭ tinerii românĭ la scólele unguresci. Şi aceste batjocurĭ şi insulte li-se adreséză studenţilor de prin clasa a V-a şi a VI-a gimnasială, în órele oficióse de prelegere!

Anul acesta bieţii tinerĭ românĭ au mai fost batjocuriţĭ şi prin nedreptăţile cele mai marĭ, ce li-s'au făcut în darea notelor, séu calculilor. Studenţĭ bunĭ, carĭ până aci nu aveau nicĭ măcar „suficient“, acum au fost trântiţĭ în secundă. Unui tiner român din cl. V gimnasială, cunoscut până aci ca student bun şi cu bună purtare, precum în faptă şi era, 'i s'a dat dintr'un studiu nesuficient, ér purtarea morală rea, şi acésta numai ca o rěsbunare, findcă doi studenţĭ ungurĭ spărseseră ferestrile profesorului Háger Jozsef (Sas renegat), carĭ fiind descoperiţĭ au şi părăsit gimnasiul de bună voiă, pe când despre tinerul român s'a constatat, că n'a luat parte la spargerea ferestrilor. Pedépsa 'i s'a dat numai pentru-că a avut scire de fapt, dér pe făptuitorĭ nu i-a descoperit, nevoind a se face denunciantul unor colegĭ ai sěi. (Cestiune de caracter!)

Observ, că nicĭ înşi-şĭ părinţii şcolarilor nu sunt cruţaţĭ de batjocurĭ şi insulte din partea acestor fanaticĭ. Aşa d. es. într'una din dilele lunei curente, mai mulţĭ părinţĭ românĭ mergênd la directorul Karácson, acesta ii trată cu cele mai vătěmătóre cuvinte, pe carĭ bunul simţ nicĭ nu mě lasă a-le reproduce aci.

Cu un cuvênt, situaţiunea şcolarilor românĭ a devenit ne mai suportabilă la şcólele unguresci. Sfătuesc pe orĭ-care părinte român, ca decă are numai ceva modru, sě caute a-şĭ trimite fiiĭ la şcóle româneseĭ, orĭ în casul cel mai rěu la scóle săsescĭ, căcĭ la Ungurĭ nu mai e de trăit.

Nirăgeanul.

Noue brutalităţĭ ale gendarmilor.

„Tribuna“ primesce din Elisabetopol următórea revoltătóre corespondenţă:

In preséra de 7 spre 8 Iunie n. c. cine-va a spurcat trei stindarde şi precum se dice ar fi murdărit şi frontul bisericii evangelice reformate din loc.

Lucrul a stat baltă, până-când în 10 l. c. servitorul protopopului Ştefan Câmpian, fù dus prin doi servitorĭ de oraş la şeful poliţiei unde fù întrebat, décă n'are cunoscinţă despre aceea, că cine ar fi putut făptui acest lucru urîcios? Servitorul a rěspuns, că el nu scie absolut nimic despre acest lucru şi cu acestea l-a lăsat sě se reîntórcă la stăpânul sěu.

Joi, (în 11) d. a. cam pe la 5 óre fù érăşĭ escortat din curtea stăpânului sěu prin 2 gendarmĭ în cancelaria poliţiei, unde după 7 óre, când toţĭ amploiaţii s'au depărtat, fù dus în antişambra cancelariei poliţiane, gendarmii au închis uşa şi, precum dice el, l-ar fi îmbiat cu 10 fl. şi cu un orologiu, numai sě spună, că el a făcut acest lucru. Sěrmanul servitor însě a mărturisit sincer, că el nu e făptuitorul, nicĭ 'l-a îndemnat cine-va.

Atuncĭ *gendarmii l-au legat cu lanţul de mânĭ şi băgênd baioneta în veriga lanţului l-a sucit şi rěsucit până atuncĭ, până când i-au vineţit mânile*, silindu-l ca sě spună cine l-a învěţat la acésta? El bietul a rěspuns, că nu scie nimic de întreg lucrul.

Atuncĭ apoi l-au deslegat şi ca sě nu se cunóscă strînsórea lanţului şi sě nu se vadă umflătura, l-au făcut sě-şĭ ridice mânile în sus, pentru-ca sângele sě i-se scurgă iar în mânĭ; *apoi l-au silit sě şi-le ţină mai mult timp în un lavor cu apă rece*, ca sě nu se mai pótă cunósce semnele maltractării.

Vinerĭ, pe la 6 óre d. a., când servitorul s'a reîntors cu trăsura dela gară, un gendarm şi cu un servitor de oraş, îl aşteptau în curtea stăpânului sěu. Gendarmul a provocat pe protopopul sě spună unde-i servitorul; 'i-se rěspunse, că e la gară, la ce a observat gendarmul că-l va trage şi din căruţă; la aceste stăpânul casei îl provócă sě ii arete împuternicirea de a face acésta şi de a puté escorta din curtea stăpânului pe servitorul sěu? La aceste gendarmul rěspunde cu o bruscheţă ne mai audită, că el *n'are lipsă de împuternicirĭ*, că nu numai pe servitor, *ci şi pe stăpân îl póte escorta, când are voie.*

A mai adaus si alte *cuvinte insultătóre la adresa protopopului.* Destul, că servitorul îndată-ce s'a întors acasă dela gară de abia lăsându-l sě despridă caii dela trăsură, fù escortat şi dus în închisórea oraşului, unde *3 nopţĭ au fost chinuit în mod barbar, până-ce bietul ne mai sciind de sine a spus la protocol ceea-ce i-s'a dictat de către gendarmĭ.*

După-ce fù escortat la judele investigător şi închis, fù făcut atent de către amploiaţii orăşenescĭ, că nu cum-va sě îndrăsnéscă a spune altceva, decâ ceea-ce a dat la protocolul de atuncĭ, căcĭ altcum ér va fi dat pe mâna gendarmilor.

Amărîtul om, care în **urma bătěilor a căpětat epilepsie** *şi a devenit cu totul hăbăuc*, temându-se de nouě maltratărĭ, a stat şi înaintea judelui investigător pe lângă fasiunile date la protocolul luat la poliţiă.

D-l protopop, fiind chiămat la poliţiă în 2 rêndurĭ, fù întrebat, décă e drept, că învěţătorul *Ioan Şeghişorean* a fost la dênsul Duminecă în 7 a lunei curente şi séra dela 9—11 óre şi că ar fi îmbiat pe servitor cu 20 fl. ca sě comită acest lucru şi că Joi ar fi dis, că sě fiă binecuvêntată mâna, care a făcut lucru acesta? Firesce, că protopopul a rěspuns negativ.

Sâmbătă, în 1 (13) Iunie pe la 7 óre séra *a fost escortat învěţătorul I. Şeghişorean cu frate-sěu G. Timar de un gendarm şi un poliţist la poliţiă,* unde l-au întrebat: ce scie despre murdărirea steagurilor? la care dênsul cunscienţios a rěspuns, că nu scie nimic. Nu li-a fost destul cu atâta, ci au **început** *în modul cel mai neruşinat,* **a-l pălmui, a-l pumni în cap cum puteau de tare şi când vrea sě strige după ajutor îl ghioldia în cóste** *în partea stângă de nu mai putea sě strige de loc, dér* şi de striga, pe afară erau numai gendarmĭ şi poliţiştĭ (haiducĭ).

Pe George *Timar*, care încă e cu familie, ca şi învěţătorul, l-a chinuit în modul următor: **Intâiŭ l-a pălmuit păgânesce,** *după aceea l-a făcut sě-şĭ ridice în sus mânile ghioldindu-l în cóste când a voit sě strige, l a lovit în flămândare de a picat jos, l a ridicat, însě de pěr, şi ér l-a pălmuit până a picat jos fără simţire.*

In fine un gendarm, Român, i-a spus învěţătorului, sě spună orĭ-ce-i va întreba soţii lui (gendarmii), căcĭ i-se rupe inima vedênd, că sufere atâtă, căcĭ de nu, îl vor chinui de mórte şi-i vor ţine arestat mai multe lunĭ. Pověţuit astfel, în contra conscienţei a *spus şi neadevěrul*, adecă: a spus ce a spus servitorul despre promisiunea de 20 fl. etc.

In 16 Iunie st. n. d. a. la 3 óre învěţătorul a fost citat la tribunal, unde apoi a spus adevěrul. Intrebând pe inv. I. Şeghişorean judele de tribunal, că pentru-ce a promis lui L. Crişan 20 fl. v. a.? Dênsul a rěspuns, că nicĭ-când în viéţa lui nu s'a înţeles cu un servitor despre aşa ceva; dér la poliţie pentru-ce ai dis aşa?

Rěspuns: „Am dis aşa, ca sě scap de chinurile gendarmilor nemiloşĭ, cugetând, că va fi o lege mai adevěrată ca a gendarmilor; am femeiă bolnavă şi copii, şi nu voiŭ sě trăesc bolnav, de mě întrebau gendarmii, că „am omorît pe cineva şi aceea o spuneam de sîlă“, şĭ-a cerut medic din

---

mě tem că nu vrea sě-l vindece, de o parte ca sě capete tot mereu câte ceva dela noi, de altă parte că ce.... vedĭ d-ta“.

„Ei, pentru-că tatăt'o nu te lasă sě-i iei fata. Dér, ce sě dicem, nicĭ nu-i de noi; nu-i bag nicĭ o vină: îi harnică şi frumósă, dér nu-i din ómenĭ, e fata nimărui, fata unei strigoie bětrâne. Ne-ar rîde împregiurimea sě audă, că ne-am încuscrit cu strigóia acea bětrână. Fără, pentru aceea te póte vindeca, că n'om mai lăsa-o num'aşa, am vorbit cu tatăt'o şi i-om da o viţea, numai sě te vindece, sě se apuce şi ele la ceva zestre pe séma Susanii“.

Când întrară la babă în bordeiu ea era pe pat, ér Susana era la foc, făcea ceva de mâncare. Ii dădù lelea Mărină cele aduse, şi se depărtà după ce vorbi o lécă cu baba şi cu fata ei şi după ce rugà pe babă sě facă cum scie ea mai bine, şi sě-i vindece feciorul, că ei vor cunósce-o. Când plecà o petrecù Susana păn' afară

„Ce mai dice măta, Susană, trece-i-a curând la Pavel?“

— „I-a trece lele Mărină, peste vre-o dece dile, aşa dice mama, că bubele o prins a albi şi-l tot mănâncă pe lângă ele, semn că sě vindecă“.

— „D'apoi de ar da Dumnedeu sě-i trécă sě pótă muncì, că tare ne rěmâne lucrul înděrět, că badet'o nu mai învinge pe tot locul. Dér tu ce mai facĭ?“

— „Eu grijesc de mămuca şi adun buruene pentru Pavel, după cum mě povăţuesce ea; altcum sunt sănětósă“.

— „D'apoi bine că escĭ sănětósă, draga lelii. Dér eu stau prea mult, că am de făcut mâncare la lucrătorĭ. Sěnătate bună!“

— „Dumendeu îţĭ dée bine şi sănětate!“

Lelea Mărină plecà gândind: Nicĭ nu-i modru sě nu-i fiă dragă la Pavel, că-i şi frumósă, bat'o pustia de fată.

Susana o petrecù din ochĭ gândind: Bine că te ducĭ, sě mai věd ce dice Pavel. Paremi-se însě, că din făgădaşul lui nimic s'a alege, dér atuncĭ va fi rěu, rěu de tot va fi, că aprind casa pe el, satul întreg îl aprind!

Trecù di după di şi Pavel din di în di se făcea tot mai bine şi mai bine, până în urmă, colo pe la Sântă Mărie nu mai schiopota de loc, ranele 'i se vindecară, de numai puţină urmă roşiă mai rěmase; durerĭ nu mai simţia. Păn' atuncĭ în tótă diua mergea de douě orĭ la baba Sânzâiana, că ea sta tot acasă, dicea că-i bolnavă, nu póte umbla pe la betegĭ, şi în tot-déuna când mergea dela babă drăgostea şi sěruta pe Susana cea frumósă şi tot mereu îi făgăduia, că numai sě se vindece, la tómnă se însóră şi o ia.

Era déră cam pe la Sântă Mărie când era vindecat deplin. Atuncĭ îi spuse baba aşa: „Alte leacurĭ nu mai pune, fără, până va perì şi roşaţa aceea unde au fost ranele, nu lucra tare sě te obosescĭ, orĭ sě asudĭ, că sě pot ivì éră bubele, nicĭ nu te sdrobì tare cu jocul, că, de ţi s'or isca bubele de nou, mai cu greu s'or vindeca“.

Plătì bocotanul bine pe babă, datui-au doi sacĭ plinĭ plinuţĭ cu grâu şi unul cu mălaiu, trimisu-i a un car de lemne, apoi caş şi câte şi mai câte. Dér baba, când vedù atâtea darurĭ dela bocotanul cel sgârcit, sciù numai decât, că acele nu-s a bună; scia că prin acele-i plătesce ostenela omenesce şi-i dă sě înţelégă, că de aci încolo nimic n'au laolaltă. Sě nădăì şi Susana, de ce le trimite badea Onul atâtea darurĭ: ca sě-şĭ pună potta 'n cuiu după Pavel. — Aşa şi fù. Din minuta aceea Pavel nu le mai călca casa. La joc juca pe alte fete bogate, ér pe Susana se făcea a nicĭ nu o vedea. Din asta pricină Susana nicĭ nu mai mergea la joc, ci şedea acasă şi cocea în ea o mâniă mare, mâniă nespusă.

După culesul viilor numai audì pe popa vestind în biserică: „Păşesc la taina sfintei căsětorii şi se vestesc

oficiu sĕ-l visiteze acolo la tribunal şi medicul Dr. Antalfi Mano, medic de cerc şi de tribunal, a constatat loviturile pe faţa învĕţătorului.

SCIRILE ḌILEI.

— 28 Iunie.

Salarisarea preoţilor. „Neue fr. Presse" primesce scirea, că ministrul unguresc de culte Wlassics se ocupă cu tot dinadinsul cu cestiunea salarisărei preoţilor şi încă nu numai a preoţilor catolicĭ, după cum era vorba la început, ci şi a *tuturor preoţilor confesiunilor recepte.* Va sĕ ḍică el vré sĕ salariseze şi pe preoţii greco-catolicĭ, greco-orientalĭ, protestanţĭ, unitarĭ şi jidanĭ. Ministrul a şi lucrat în privinţa acésta un proiect de lege, pe care la tómnă are de gând se-l aştérnă dietei pentru votare. Lucrările, după cum spune numita fóiă, sunt atât de înaintate, încât ministrul de culte a şi făcut deja înţelegerea cu ministrul de finanţe, aşa că probabil încă în budgetul anului viitor se vor vota, cel puţin în parte, cheltuelile de lipsă pentru salarisarea preoţilor. Acésta, ḍice „N. fr. Presse", e o cestiune fórte însĕmnată, căcĭ *guvernul va sci la rĕndul sĕu sĕ subtragă salarul acelor preoţĭ, carĭ nu se vor supune orbesce poruncilor lui.* — Va sĕ ḍică scopul urmat de guvernul unguresc este sĕ cumpere sufletele preoţilor noştri!

—o—

Huiduirea secretarului de stat Zsilinszky. In Gyetva, o comună din cercul Zolyom, auḍind poporul, că a sosit secretarul de stat dela ministerul de culte Zsilisky cu scop de a preface şcóla confesională în şcólă de stat, s'a dus cu mare alaiŭ la primăriă şi a protestat. Vĕḍênd, că nu e glumă, Zsilinszky o tuli în trăsură, spre gară, poporul a alergat după trăsură aruncând cu petri după el, dér nu l'a nimerit. Omenii stăpânirei sunt turbaţĭ de nĕcas şi pun tótă vina pe conducĕtorii „partidei poporale", pe preoţii catolicĭ, ḍicênd, că ei au pregătit tóte acestea. Fiind vorba de pielea celor dela cârmă, s'a ordonat o aspră cercetare, nu ca cu bieţii Românĭ dela Mehadica, pe lângă carĭ n'au trecut glónţele gendarmilor, cum au trecut pietrile pe lângă trăsura lui Zsilinszky.

—o—

Un meeting româno-ceho-sêrb contra mileniului. Foile unguresci primesc din *Paris* scirea telegrafică, că studenţii universitarĭ românĭ, cehĭ, şi sêrbĭ, carĭ studiéză acolo, vor ţinê o adunare de protestare în contra mileniului unguresc. Se ḍice, că adunarea va fi presidată de *Flourens*, fostul ministru de esterne al Franciei.

—o—

Pentru împuţinarea dărei de pămênt, după cum asigură „M.-g.", se va începe în curênd o mişcare în tóte comitatele. Inceputul l'a făcut comitatul Turda-Arieş, care a şi înaintat guvernului o cerere pentru împuţinarea dărei de pămênt. Esemplul lui va fi imitat şi de celelalte comitate.

—o—

Semne de seceriş slab. După cele mai nouĕ raporte sosite la ministerul unguresc de agricultură, resultatul secerişului din acest an are sĕ fiă mult mai slab, de cum se credea chiar şi numai cu 2 sĕptĕmânĭ înainte. Cucuruz abia décă va fi cu 250—350,000 măjĭ metrice mai mult ca anul trecut. Mai ales în Bănat şi în „Alföld" s'au întors în timpul din urmă lucrurile mult spre mai rĕu, de cum se credea. Cu tóte astea preţurile bucatelor s'au tot eftinit până acum.

—o—

Distincţiune. Intre cei ce au fost distinşĭ în timpul din urmă de către monarchul nostru este şi *Dr. Unger*, preşedintele tribunalului imperial din Austria şi cunoscutul jurisprudent, care a primit marele cordon al ordinului S-lui Stefan.

—o—

Nebunit în temniţă. Locuitorul român Nicolae *Butica* din Paloş, fiind-că a voit sĕ trécă în România cu un paşaport scris pe numele altuia, a fost prins şi osândit din partea judecătoriei de cerc din Braşov la 3 ḍile închisóre, pe cuvênt, că prin acésta ar fi comis „transgresiune în contra siguranţei publice". Bietul Român, fiind închis, s'a simţit atât de superat şi ruinat, încât în prima ḍi a şi nebunit în închisóre. — Sĕrmanĭ Românĭ, în ţéra lor strămoşéscă sunt chinuiţĭ şi împuşcaţĭ de gendarmĭ; de vréu sĕ-şĭ caute scăpare în ţĕrĭ străine nu li-se dau paşapórte; de vréu sĕ se refugieze pe căi laterale sunt prinşĭ şi aruncaţĭ în închisóre. Unde óre mai este ca la noi?

—o—

Concurs pentru stipendii din fundaţiunea Gozsdu. In scopul conferirei de stipendii din „Fundaţiunea lui Gozsdu" pe anul şcolastic 1896/97 s'a publicat *concurs* pre lângă următórele condiţiunĭ: 1) Concurenţii sĕ documenteze cu documente originale séu autenticate de notarul public: a) că sunt fiiĭ de cetăţenĭ ungarĭ şi se ţin de biserica orientală română, spre care scop se cere estrasul din matricula botezaţilor provĕḍut cu clausula parochului competent, că şi de present aparţin la biserica greco orientală română; b) că studiéză cu succes bun la vre-un institut public din patriă, ceea ce studenţii dela şcólele medii sĕ documenteze cu atestat despre anul şcolastic 1895/6, ér cei dela facultăţĭ şi universităţĭ cu indice despre tóte cursurile ascultate; c) că nu sunt în stare a-se susţinê la studii din averea proprie séu a părinţilor lor, şi d) fiă-care concurent are sĕ indice în petiţiunea sa specialitatea la care şi locul unde voesce a continua studiile, precum şi aceea décă are şi alt stipendiu. 2. Cei ce vor sĕ studieze la vre-un institut afară de patriă au sĕ arate necesitatea de a face studii în străinătate, ca în casul décă li-se va vota stipendiu, sĕ se potă îndată esopera concesiunea ministerială prescrisă. 3. Petiţiunile instruate cu documentele necesare sunt a-se adresa la *representanţa fundaţiunei lui Gozsdu*, (Budapest, VII. Király u. 13 sz.) *până la 5 August* a. c. n. 4. Tot odată se provócă stipendiştii actualĭ, ca până la termenul indicat şi pe lângă observarea lit. d) din acest concurs sĕ arête resultatul studiilor din anul şcolastic 1895/96, căcĭ altcum li-se va sista stipendiul. 5. Petiţiunile carĭ nu sunt instruate cu documentele susamintite, séu sosite după terminul escris, nu se vor lua în considerare. 6. In interesul espedării regulate fiă-care concurent sĕ indice în petiţiune locul şi poşta ultimă unde este a i-se trimite resoluţiunea representanţei.

—o—

Convocărĭ: Adunarea despărţĕmêntului XVI., *(Sĕlăgean-Chioran)* al Asociaţiunei transilvane e convocată pe 2 August n. în Odorheiu (Szamos-Udvarhely). — De-odată cu acésta se va ţinea şi adunarea Reuniunei fem. rom. *sĕlăgene.* — Adunarea desp. XXXII *(Dicio-Sân-Mărtin)* e convocată pe 19 Iulie n. în Iernut (Radnoth). — Adunarea desp. V *(Sĕlişte)* e convocată pe 1 August n. în Gura-rîului.

La tóte aceste adunărĭ Românii sunt învitaţĭ sĕ ia parte în numĕr cât mai mare.

—o—

„Pomul verde" este unul dintre cele mai elegante otelurĭ în Braşov, avênd cea mai frumósă grădină, un pavilion de sticlă mare şi frumos, mulţime de odăi elegante, mâncărĭ şi bĕuturĭ fórte bune. Actualul posesor al otelului, d-l G. Sorea, îşĭ dă tótă silinţa pentru a câştiga mulţămirea óspeţilor şi a susţinê buna reputaţiune a acestui elegant otel. Joia şi Dumineca concertéză musica orăşenéscă. Avis óspeţilor, carĭ vin la Braşov!

—o—

Dela comună.

Şedinţa din 8 şi 9 Iulie 1896.

Sub presidiul vice-spanului, Dr. Jekel, se alege din o seriă lungă de candidaţĭ cu aclamaţiune Ios. *Peter* ca cancelist pentru evidenţa militară. Acest serviciu se făcea până acuma de poliţiă, ér pe viitor se va face de alesul cancelist ataşat la referentul magistratului în cestiunĭ militare.

După acésta vice-şpanul atrage atenţiunea representanţei comunale asupra punctului 12 din ordinea ḍilei, despre controla făcută de dênsul la magistrat şi în tóte secţiunile acestuia, şi ţine o cuvêntare-program însoţită de unanime aplause despre modul, cum trebue sĕ fiă administraţiunea oraşului. După retragerea vice-şpanului, primesce presidiul nou alesul primar K. Jakobi, care se recomandă în acéstă calitate comunei şi o rógă de sprijinul sĕu.

Advocatul *Sorescu* interpeléză despre modul curios, cum se face canalul de apă între gimnastica saséscă şi procuratura de stat. De trei-orĭ s'au pus ţevile de cement în pămênt şi s'au desgropat de douĕ-orĭ, fiind rĕu aşeḍate şi „nevoind" apa sĕ curgă prin ele.

Primarul provocă pe inginerul Kertsch a rĕspunde. Acesta ḍice, că într'adevĕr, a avut „pech" cu anteprenorul, însĕ greşelile făcute se delăturéză pe spesele anteprenorului şi nu ale comunei. — Majoritatea ia acest rĕspuns spre sciinţă.

La oficiul de zălogire (Versatzamt) se alege ca oficial tot cu aclamaţiune Heinrich *Hann.*

Dintre obiectele pertractate a doua ḍi, 9 Iulie, sunt de remarcat următórele:

La „punctul 12" vine magistratul cu un teanc mare de protocóle şi rescripte scrise unguresce, despre revisia vice-şpanului. Décă s'ar fi cetit numai estrasele germane, făcute de magistrat, ar fi fost de lipsă 3—4 óre. S'a făcut decĭ propunerea, ca sĕ se traducă tóte în nemţesce şi sĕ se tipăréscă.

Acéstă propunere s'a combătut mai cu sémă de magistrat, fiind în protocóle şi lucrurĭ, carĭ „genéză". S'a ales déră o comisiune, (un fel de îngropăciune a cestiunei), care sĕ judece, că ce e de făcut cu teancul de observărĭ ale vice-spanului, ce se póte publica şi ce nu? E de mirat, că tocmai ómenii, carĭ au propus comisia, s'au ferit ca de foc a fi aleşĭ în ea.

Controlorului de cassă Franz Stihler i-se votéză pensiunea conform statutului cu 1500 fl. (adecă salar 1000+500 cuincuenale). Vĕduvei fostului cassier Wächter şi orfanilor se votéză ca pensiune şi ajutor de crescere 880 fl. (560+320).

Esamene la sate.

In 27, 28 şi 29 Maiu, de-odată cu comunele *Sărazanĭ, Pogănescĭ, Bărna şi Drinova* despre carĭ v'am raportat, s'a ţinut esamenul şi în *Săcenĭ.* In tóte aceste comune esamenele au fost conduse de M. O. D. Dimitrie *Tătar*, preot în Sudriaş-Jupanĭ, asistat de comisarul de esamene Vasilie *Nicorescu*, învĕţător în Timirescĭ, la sărcinarea P. O. D-n protopresbiter, care n'a putut conduce din causa altor multor ocupaţiunĭ şi din cause sanitare. Am raportat în general şi pe scurt despre resultatul esamenului dela fiă-care şcólă, după cum s'a urmat şi după cum mi-am putut însĕmna, rĕmânênd a espune greşelile, pe carĭ le-am observat şi carĭ mi-se par a fi comune mai la toţĭ învĕţătorii, precum şi indigitările de lipsă, într'un articol următor.

De-ocamdată voiu raporta ceva şi despre esamenul din Săcenĭ. Săcenii e o comună mică, numĕră la vr'o 45—50 case, nu-şĭ póte ţinê învĕţător de sine, neavênd cu ce-l plăti, ci postul învĕţătoresc este împreunat cu cel preoţesc. Ca învĕţător, dér funcţionéză preotul, om de 50—60 anĭ. Şcóla e în stare bună.

Esamenul s'a început la 27 Maiu înainte de amédĭ prin rugăciunea, ce s'a cântat în cor „Împĕrate ceresc". Presenţii au fost 15 elevĭ şi eleve, dintre carĭ unii de repetiţiă. Probe de esamen au fost, dér a lipsit protocolul de clasificaţiune şi conspectul despre materialul propus în decursul anului şcolar din tóte obiectele de învĕţămênt, ceea ce n'ar fi trebuit sĕ lipséscă nicĭ de cum, neputêndu-ne orienta asupra materialului séu apoi numai cu greu, întrebând pe d-l învĕţător, că până unde a mers din cutare şi cutare obiect etc., ca nu cumva sĕ-l compromitem înaintea publicului. Esamenul a lăsat multe de dorit, dér luând în considerare, că învĕţătorul servesce şi ca preot şi este în vêrstă înaintată, trebue sĕ ne mulţămim şi cu atât, décă nu s'a putut mai bine şi mai mult.

x

întâia óră: Pavel Cătăramă a lui Onu lui Afrim cu Firuţa lui Ion Tăpălagă, amêndoi de aci din sat. Cine scie ceva piedecă între ei, s'aducă înainte la maica biserică". Toţĭ ómenii din biserică rĕspunseră: „Dumneḍeu le ajute, sĕ fiă într'un ceas bun şi cu noroc!"

Susana era la biserică şi când auḍì vestirea se făcù albă ca păretele, era cât p'aci sĕ cadă de pe picióre. Dér se întărì în fire şi-şĭ gândì: Voiŭ vedé eu ce s'a alege din nunta lor! Apoi eşì din biserică şi merse aţă acasă, colo în căsuţa cea de sub biserică. Decĭ cum întrà în lăuntru prinse a cânta cât o lua gura:

Minţişĭ bade, minţişĭ câne
Că n'ai om drag ca pe mine;
Pe mine m'ai celuit,
Cu alta te-ai credinţit,
Deră de-a vrea Precesta
Cu ea nu ti-i cununa!

Şi:

Bată-te bade sfinţii
Pe pétra bisericii,
M'ai învĕţat a iubi
Şi-amu mĕ laşĭ a dori....

Şi:

Bade pentru dumniata
Mĕ topesc ca cânepa;
Bade, de doruţul tĕu
Mĕ topesc ca inu-'n tĕu!
Năfrămuţă cu trei pui,
Fireai, bade, al dracului,
Ce ḍicĭ astăḍĭ mâne nu-i!
Cât o fost bade vara
Tot aşa ţi-o mers gura,
Că la tómnă mii lua;
Er când fù colea tómna
Dat'ai mână cu alta.

Ómenii, eşind dela biserică o auḍiau cântând, dér treceau p'acolo glumind, ca cei nepăsătorĭ; muerile eşind din biserică, auḍiau şi ele, şi mergeau lin şi chitilin ascultând bine sĕ auḍă tótă vorba cântecului, sĕ aibă ce povesti acasă. Peste un ceas satul era plin, că Pavelu Onului s'a credinţit cu Firuţa lui Ion Tăpălagă, ér că Susana babii Sânzâiana s'a lăudat în hore (cantecă) că: „Deră de-a vrea Precesta, cu ea nu s'a cununa". Apoi mai adăogeau câte ceva şi dela ele, şi numai de ea vorbiau.

Unele ḍiceau: „Mai bine ar face Pavel sĕ iee pe Susana, că ea cu mătăniile ei l'a adus din cătane, măsa l'a făcut om din chilav ce fusese, şi-i fată harnică şi frumósă, mai harnică şi mai frumósă decât Firuţa lui Tăpălagă, care în adevĕr e o tăpălăgósă, gàndescĭ că-i o raţă".

Altele îşĭ dau cu socotéla altmintrelea, ele ḍiceau aşa: „Dumneḍeu a rênduit bogat cu bogat, calic cu calic; tata lui Pavel nu se putea încuscri cu şolomănăriţa cea sĕrăntócă, că l'ar fi rís şi cânii".

Dér câte un vîj bĕtrân, când auḍia statul boreselor şi al babelor, le spunea numai douĕ trei vorbe: „En' tăceţĭ, borese hĕi! De-i dela Dumneḍeu lucrul acesta ce ei l'au început, s'or lua, de unde nu — încă avem sĕ vedem minunĭ şi comedii din lucrul acesta. Bogat nebogat, nu stă frumos sĕ amăgéscă şi sĕ ademenéscă p'o biată fată sĕracă şi bolundă, nu-i stă bine sĕ-i umplă capul de greluşĭ şi de gărgăunĭ şi apoi s'o părăsască, ca p'o haină stricată".

Acasă află Susana pe măsa făcênd de prânḍ. Aceea cum o auḍì horind se nădăì unde bat horile ei, dér o lăsà sĕ şi le gate. Dér după ce şi le gătà, începù baba: „Tu, draga mamii, ce eştĭ nĕcăjită? Pe cine au vestit în biserică? Dóră pe Pavel cu Firuţa lui Ion Tăpălagă?"

— „Pe ei, mamă, pe ei i-a vestit popa, n'ar ajunge séra din ia-séră!"

— „Nu fi supĕrată draga mamii, că dela vestirĭ pân' la cununie încă-i o hore bună. Sunt trei sĕptĕmânĭ, scumpa mamii, şi în trei sĕptĕmânĭ, dómne, multe se mai pot schimba. Tu Susană, într'o sĕptĕmână numai, ḍice diacul din căzanie, auḍĭ numai într'o singură sĕptĕmână, ḍice, că a făcut Dumneḍeu tótă lumea; auḍi draga mamii, tótă lumea într'o sĕptĕmână, ba numa 'n şése ḍile, că a şeptea ḍi a odihnit; d'apoi în 3 sĕptĕmânĭ, câte nu se mai pot face şi desface? Hei draga mamii până peste 3 sĕptĕmânĭ póte sĕ fiă orĭ Pavel orĭ Fira, orĭ că ei

Ceva despre societățile de împrumut
în genere și despre o asociațiune poporală în specie.

Din disertațiunea d-lui *S. Giurcone*, învĕțător în Temeșesci, rostită în adunarea Reuniunei învĕțătorilor românĭ din diecesa Aradului, la 9 Aprilie 1896.

In timpul din urmă, în continuu se amintesc și se recomandă așa ḑisele societățĭ de împrumut, orĭ de ajutorare proprie și se ḑice, că din punct de vedere al economiei naționale, sunt de o importanță deosebită. Astfel de societățĭ s'au înființat în deosebite părțĭ ale țĕrii de mai mulțĭ anĭ, de cătră celelalte popóre conlocuitóre, și și-au dovedit pe deplin puterea lor de esistență. Ce e drept s'au ivit casurĭ, în carĭ funcționarii șarlatanĭ, folosindu-se de credulitatea poporului, l'au jefuit chiar sub firma societății. Dér cu tóte înșelăciunile acestea, instituțiunea acésta nu s'a ruinat, ci din potrivă a arĕtat fructe binecuvêntate.

Trăind decĭ astăḑĭ într'o epocă, în care mai mult audim și cetim: că în careva ținut, și mai ales în părțile Banatului într'o comună mai mare s'a înființat o societate de coriștĭ; pe partea Crișului se înființéză reuniunĭ de înmormêntare, societățĭ contra beuturei vinarsului și a celorlalte beuturĭ spirtuóse; apoi, în Ardeal, despre renumita „Asociațiune“ pentru înaintarea culturei poporului român cine n'a cetit? Colo o societate de dame colectéză „banĭ pentru ajutorarea copiilor sĕracĭ dela școle;“ și despre o mulțime de societățĭ și reuniunĭ de alte caractere, tóte avêndu-șĭ un scop măreț, pe care îl urmăresc, pe care îl au de țintă înaintea ochilor, și cătră care alérgă fără preget. Éră scopul suprem, pe care îl urmăresc tóte societățile aceste, este așa cred, ridicarea și înaintarea culturei naționalĭ, și prosperarea bunei stărĭ materiale a poporului român, astăḑĭ atât de încercat de sórte. Sciut este, ba e lucru constatat, că cu cât un popor e mai înaintat în cultură, cu atât și starea luĭ materială e mai bună. Étă decĭ, pentru ce se ḑice, că societățile de împrumut sunt de importanță deosebită pentru înaintarea economiei naționale! Și sĕ vedem déră, ce sunt aceste societățĭ și ce avantagii sunt împreunate cu ele?

Societatea de împrumut, orĭ de ajutorare proprie, nu e alta, decât o cassă de păstrare a clasei mai sĕrace a poporului.

Scopul ei e pe de-o aparte a deda pe membrii societății la o păstrare rațională, ér pe de altă parte a-i cruța de despoiare de capital prin aceea, că le împrumută banĭ pe lângă un procent fórte mic....

Invĕțătorii, și mai ales cei de pe la sate, carĭ sunt de față atât la bucuriile, cât și la necasurile poporului, și cunosc tóte opintirile și scăderile lui, îmĭ vor da drept, când ḑic, că poporul nostru tocmai așa lipsă are de a-se deda la câștig și păstrare, precum are lipsă de împrumuturĭ eftine. Și decă afirmațiunea acésta e dréptă cred a nu fi de prisos, sĕ vorbesc ceva despre ea.

Pentru a deda poporul la păstrare, s'au început cu cassele de păstrare școlare, cugetând, că din școlă sĕ se dedea copilul la crutare. Scrisu-s'a pentru și contra casselor școlare de păstrare destul, ba póte mai mult decât ar fi trebuit. Ministeriul, precum și măritele Consistórie au luat hotărîrĭ, au trimis ordinațiunĭ imperative pentru introducerea acestora în școlele poporale. Dér durerea, n'au avut nicĭ un resultat positiv, ba în multe locurĭ au avut resultate rele, pentru-că școlarii din rîvna, ca sĕ-șĭ sporéscă depunerile, furau banĭ dela părinții lor, și așa prin nisuința de a cruța și spori capitalele lor se dedau la o faptă rea și comandabilă, la furt.

In urma urmelor au ajuns la convingerea, că pruncul de școlă necâștigând nimica, nicĭ nu are de unde cruța. Tótă procedura acésta a fost o procedere greșită, pentru-că se ḑice, că nu racul cel tinĕr, ci pe cel bĕtrân trebue mai întâiu dedat și învĕțat sĕ mérgă înainte; precum și Donicĭ arată în poesia sa intitulată „Doi racĭ“. Eu așa cred, că nu pe copii trebue dedațĭ mai întâiu la crutare, ci pe aceia, carĭ sunt capabilĭ de lucru, pe aceia, carĭ cunosc valórea banilor și pot pune și de laturĭ din câștig, numai bunăvoință sĕ aibă; apoi copiiĭ mai ușor vor urma esemplelor părinților lor.

Societățile de ajutorare proprii au de basă plătirĭ, orĭ cum așĭ ḑice depunerĭ sĕptĕmânale, carĭ se înființéză pe cel puțin trei, orĭ cincĭ anĭ, și de carĭ ar puté sĕ fiă în tóte comunele mai marĭ.

Sĕ luăm de es. o comună în care se află 200 de persóne, carĭ se hotărăsc, ca în tótă sĕptĕmâna sĕ plătéscă o corónă (50 cr.); ceea ce cred, că orĭ care ḑiuaș e în stare a plăti, numai puțină bună voință sĕ aibă. Intr'o sĕptĕmână capitalul lor va face 200 coróne, ér într'un an va fi 10,400 coróne; peste 5 anĭ 52,000 cor. fără nicĭ o camĕtă, — un capital destul de mare pentru a da în cas de lipsă împrumuturĭ nu numai membrilor societății, ci și celorlalțĭ conlocuitorĭ. Sunt societățĭ de felul acesta, ai căror membri plătesc la sĕptĕmâna și numai 10 creucerĭ, dér cele mai multe sunt, în carĭ membrii plătesc pe sĕptĕmână 50 cr., observând, că e lăsat în voia fiă-căruĭ membru, ca numai atâta se însemneze în listă, cât cugetă că e în stare a plăti regulat în fiă-care sĕptĕmână, fără nicĭ cea mai mică forțare. De-órece împrumuturile încă se dau în proporțiune cu plătirile sĕptĕmânale, așa că decă un membru plătesce pe sĕptĕmână 1 fl. va căpĕta împrumut de 2 orĭ mai mare ca cel ce plătesce 50 cr., de aceea se recere dela înființător, precum și dela conducĕtorii societății a sfătui și a lumina pe ómenĭ, ca nu cumva, seduși de lăcomia unui împrumut mai mare, sĕ inducă în listă mai mult decât ar fi în stare sĕ plătéscă regulat în fiă-care sĕptĕmână. Acésta este basa sănĕtósă a unei astfel de societățĭ, și erórea mare comite orĭ-care membru, care intrând în acéstă societate, nu-șĭ face socóta despre starea sa materială.

Cine cunósce referințele de împrumut de astăḑĭ, scie, că cel avut capĕtă ușor împrumuturĭ fórte marĭ pe lângă interese fórte scăḑute. Dér omul sĕrac se bucură, decă póte căpĕta măcar un împrumut de 100 fl., pe lângă un percent de 18—24%. Cel ce träesce între popor și stă în atingere cu el scie sigur, că așa este; unde se urcă apoi ospĕtarea îndatinată a giranților și deosebitele cheltuelĭ de corespondare?

Societățile de ajutor propriu dau împrumuturĭ membrilor sĕi de comun pe lângă 5%; mai mult, se mai ia câte 1% ca spese de manipulațiă; alte cheltuelĭ, carĭ s'ar puté socoti, nu sunt. Fiă-care află împrumuturĭ în comuna sa, nu trebue sĕ alerge prin orașe pe la agențĭ, etc.

Imprumuturile se dau membrilor în proporțiunea următóre: în anul prim căpĕtă un împrumut de 100-orĭ, în al doilea de 150-orĭ mai mare ca suma ce a plătit'o sĕptĕmânal. D. e. careva plătesce sĕptĕmânal 1 fl.; în anul prim are drept la un împrumut de 100 fl., ér în al doilea an se întregesc cu 50 fl., va sĕ ḑică: 150 fl. Din contră, decă un membru numai în al doilea, orĭ al treilea an are lipsă de împrumut, atuncĭ capĕtă de-odată 150 fl. Dispozițiunea acésta pentru aceea e de lipsă, pentru-că cât mai mulțĭ membri sĕ pótă căpĕta împrumuturĭ și în anul prim.

Interesele după capitalul împrumutat se plătesc în rate sĕptĕmânale de câte 10 creucerĭ, așa, că în 50 de sĕptĕmânĭ și-a plătit și camĕta, séu până când n'a avut împrumut banĭ, plătia 1 fl., ér acum plătesce 1 fl. 10 cr. la sĕptĕmână. Camĕta se plătesce așa, până atuncĭ, până orĭ plătesce înderĕt capitalul împrumtat, orĭ se desființéză societatea.

Pentru ca plătirile sĕ se întemple regulat, este statorit, ca cel ce întârḑiă cu plătirea ratei sĕ plătéscă pedépsă de întârḑiare, înse acésta după putință sĕ fiă cât de bagatelă, căcĭ altcum chiar prin acésta érășĭ cei mai sĕracĭ sufer. De acéstă pedépsă se póte mântui orĭ-care astfel, decă plătesce înainte tacsa pe atâtea sĕptĕmânĭ, cu câte a rĕmas înderĕt; d. e., decă un membru n'a plătit 3 sĕptĕmânĭ dupăolaltă, atuncĭ în a 4 sĕptĕmână plătesce pe 7 sĕptĕmânĭ, adecă cu trei înainte. — Imprumuturile se fac pe lângă obligațiune, cu aceea observare, că decă împrumutul ar trece peste $^1/_3$ parte din capitalul depus de respectivul membru, atuncĭ obligațiunea are sĕ fiă subscrisă cu doi giranțĭ.

Aceste ar fi în general principele une societățĭ de ajutorare proprii.

Esperiența a dovedit, că decă în fruntea acestei societățĭ stau ómenĭ cu inimă și durere de causa înaintării bunei stărĭ materiale a poporului, acéstă societate a înflorit și a adus róde îndestulitóre, ér înființătorii au fost mulțĕmițĭ de ródele și binefacerile, ce le-au ajuns prin dénsa.

Lucru principal este, ca ómenii sĕ aibă încredere deplină în capii acestei societățĭ, carĭ la rêndul lor sĕ fiă ómenĭ cu caracter firm, vrednicĭ de tótă încrederea, astfel ca poporul sĕ fiă sigur, că banii, ce el îĭ depune în tótă sĕptĕmâna spre fructificare, îĭ află orĭ când, și în orĭ-ce vreme, ca și când 'i-ar fi pus în lada sa proprie. Decă odată am ajuns până acolo, că putem acoperi împrumuturile clasei mai sĕrace din popor am câștigat causa.

Poporul nu-șĭ va mai îngropa capitalele; dela cumpĕrarea lucrurilor de lucs scumpe și netrebnice îl vom converti, sfătuindu-l sĕ-șĭ depună banii spre fructificare. Lucrând decĭ ca poporul sĕ devină la împrumuturĭ mai eftine, îl dedăm totodată și la crutare.

Nu pot îndestul recomanda On. colegĭ acéstă formă de societate. Decă am isbuti a înființa și a pune în pracsă atarĭ societățĭ, am face cel mai mare bine poporului nostru, ér vĕdênd poporul, că noi lucrăm cu deadinsul pentru binele și îmbunĕtățirea stării sale materiale, ne va asculta, ne va iubi și ne va cunósce de adevĕrații sĕi conducĕtorĭ.

Mulțămită publică.

Zernesci, 26 Iunie v. 1896.

Corpul învĕțătoresc al școlei poporale elementare române gr. or. din Zĕrnescĭ îșĭ ține de plăcută datorință a aduce mulțămită publică p. t. d-nĭ *Dr. Iancu Mețian* și *Ieronim G. Barit* pentru binevoitorul interes, ce l'au arătat față de școla nóstră, dăruind ca premii pentru școlarii aleșĭ următórele cărțĭ: D-l dr. Iancu Mețiau 10 esemplare *Povestirĭ alese* de Petra Petrescu, ér d-l Ieronim Bariț 10 esemplare *Arta de a trăi*, care s'au și distribuit cu ocasiunea esamenelor. Primescă numițiĭ domnĭ sincere mulțămite atât din partea învĕtătorilor, cât și din a școlarilor.

Vartolomeu Bude,
director școlar.

Producțiunĭ și petrecerĭ.

Tinerimea română din *Șomcuta mare și jur* invită la Petrecerea cu joc, ce se va arangia în Șomcuta mare în sala cea mare dela ospĕtăria Joi la 23 Iulie n. c.

Comitetul arangiator: Vasilie Dragoșiu advocat, președinte: Teofil Dragoș și Victor Nilvan vice-președințĭ; Emil Butean secretar.; Aurel Nistor, cassar.; Ioan Cos-

---

amêndoi sub glie, atuncĭ sănĕtate bună cununie!“

— „Că mai bine eu sub glie, mamă, decât sĕ aud cu urechile mele și sĕ vĕd cu ochii mei cum îi cunună popa; mai bine, mamă, aprind biserica pe ei, de s'a duce minune în tótă lumea! Apoi, nu mi-ar fi ciudă mamă, decă m'ar lăsa pentru o fată mai ca ómenii, dér pentru tăpălaga aceea, mamă — numai că ce are boi... îmĭ vine s'o sugrum undeoiŭ întâlni-o, orĭ sĕ merg sĕ aprind casa pe ea, sĕ ardă cu tot binele lor, mâncași-ar boii!“

— „Dér tacĭ draga mamii, nu mai vorbi așa, că va fi cum va vrea Dumneḑeu, nu cum voiŭ voi eu, orĭ tu, orĭ altul“.

A doua ḑi, des de diminéță, pe nemâncate, se luă baba Sânzăiana și se duse de acasă. — „Rĕmâi și ai grije de casă“, ḑise cătră Susana, „eu merg o lécă 'n sat, póte nu m'oiu abate până colo cătr'améḑĭ. Tu fă-țĭ de mâncare și-mĭ lasă și mie o lecuță“. Și se duse baba ață la bocotanul, la Onul Cătăramă. Și nimerĭ bine, că toțĭ căsenii bocotanului erau acasă. Decĭ îșĭ ḑise baba: în bun ceas am plecat de acasă, o sĕ rupem orĭ în sus orĭ în jos. „Bună diminéța!“ ḑise ea intrând în casa bocotanului.

— „Sĕ-țĭ dée D-ḑeu bine“ — ruspunse lelea Mărină, „trecĭ și șeḑĭ lele Sânzăiană“.

Bocotanul nu ḑise nicĭ albă nicĭ négră, cătră baba, ci un fior rece-'i trecù prin tot trupul, când o vĕḑù intrând; Pavel încă nu ḑise nimic el rĕmase ca pironit pe scaun, unde-l aflase baba.

— „Șéḑă binele și sănĕtatea“, a rĕspuns baba, „că n'am venit sĕ șed, fără — nó — o lécă tot o sĕ șed, sĕ vĕ șadă norocul“. „Dér ce mai faceți? Cum te mai simți la picior, Pavele, nu s'a obrintit cum-va cum ai jucat la credință?“

— „Nu lele Sânzăiană“, rĕspunse lelea Mărină, „nu-l mai dóre. D-ḑeu sĕ-țĭ dée bine și sĕnĕtate, cĭ bine l'ai lecuit“.

— „D'apoi bine, că nu-l mai dóre“, ḑise baba, „bine că i-a trecut, că era pagubă, fecior tinĕr și frumos sĕ se stingă dintr'un picior... Și, ḑi, ațĭ credințit cu Firuța lui Ión Tăpălagă? Hm! se vĕ dée Dumneḑeu noroc, dér eu ca o babă amărîtă, din mintea mea cea próstă așa ḑic, că din nunta aceea nimic s'a alege“.

— „Ba s'a alege“ — rĕspunse apĕsat bocotanul Onu, care până într'aceea nu ḑisese nimic, numai strîngea fălcile și-șĭ mușca buzele de năcaz, că atât de diminéță, chiar Lunĭ diminéța, la începutul sĕptĕmânei, a venit hârca aceea la casa lui, și babele sunt *mărăsin* rĕu la casă, decă-țĭ intră ele mai întâiu, Lunĭ diminéța.

— „Ba s'a alege!“ mai repetă el odată, „și chiar de nu s'ar alege, tot nu m'oiu încuscri cu o bosorcanie ca tine și n'oiŭ aduce 'n casă de noră o javră cu fata ta, care sucise capul meleanului!“

— „Nu te cătrăni așa tare, Onule“, ḑise baba Sânzăiana, „nu te cătrăni așa tare, că n'ai de ce; d-ta escĭ cap de bărbat și ar trebui sĕ fiĭ mai cu minte decât o biată de babă, cum sunt eu. Eu n'am venit aci sĕ mĕ sfădesc cu d-ta, nicĭ am venit sĕ-țĭ cer ceva, că, slavă Domnului, nu rîvnesc la bogăția nimĕrui; cât ne trebue nóuĕ la dóuĕ gurĭ avem destul, ba încă prea destul. Dér am venit sĕ vorbesc cu d-ta și cu lelea Mărină și cu Pavel, ca cu nesce ómenĭ de cinste și de omenie, după cum vĕ ține tot satul, că sunteți“.

— „Apoi ce vrei déră?“ întrebă Onul rĕstit: „ḑi curênd, că n'am vreme sĕ stau cu babele în minciunĭ. Doră nu ți am plătit pân' ce mi-ai lecuit feciorul?“

— „Ba plătit, bunul Dumneḑeu sĕ-țĭ dée bine și sĕnĕtate, mi-ai plătit omenesce; dér aci-i vorba de altceva, e vorba de cinstea fetei mele, de cinstea bordeiului meu, care a călcat'o în picióre feciorul d-tale și s'a jurat pe câte-'s pe lume și pe

tea controlor. Membrii în comitet: Laur. Avram, Al. O. Bogdan, Em. Bota, Dr. Oct. Cotoț. Aug. Dosa, Aug. Dragoș, T. Ille, V. Indrean, G. Lengyel, P. Longin, G. Micu, C. Muste, V. Muste, A. Nilvan, St. Pop, V. Vasvári, G. Zah.

Prețul de intrare pentru fiă-care persónă 1 fl. Inceputul la 7 óre séra. Venitul curat e destinat pentru ajutórea cu cărți didactice a elevilor dela școlele confs. gr. cat. române.

Suprasolvirile se vor chita pe cale ḑiaristică.

*

In favorul Reuniunei pentru cultura profesională a femeei se va da în séra de 18 Iulie n. (6 Iulie st. v.) *un bal în sala gărei Predeal.* Va cânta musica militară română. Inceputul la 8 óre.

Rog pe toți amicii și binevoitorii, carĭ din incidentul răposărei iubitei și neuitatei mele soții *Emilia* născ. *I. Petric*, întâmplată Dumineca în 5 Iulie n., au binevoit a-mĭ adresa cuvinte de mângâiere și a-o onora cu petrecerea până la mormênt, se priméscă pe acéstă cale sincera mea mulțămită.

Brașov, 10 Iulie n. 1896.

Vasile Meșotă,
pălărier.

ECONOMIA.

„România agricolă".

(Urmare.)

Cei mai mulți dintre proprietarii de moșii (boerii), nu șed pe acelea, ci le dau în arendă; ei vin numaĭ odată de două-orĭ pe an la ele: după treerat și culesul porumbului (cucuruzului) pentru incassarea prețului arendii. Unii dintre boerii mai cu stare au început a petrece chiar afară din țéră prin Francia și Italia cu deosebire, unde prăpădesc averea câștigată cu sudórea țĕranului român.

Arendașii moșiilor boeresci sunt în cea mai mare parte ómeni străini nu numai după națiune, ci și în privința bunăstărei și fericirei țĕranului, pe care-l privesc mai mult ca pe un material bun de esploatat. Intre 100 arendașĭ de moșii s'a constatat, că numai 20% sunt Românĭ, ceilalți sunt Grecĭ, rĕmașĭ încă de pe timpul domniei Fanarioților, apoi Bulgarĭ, Evrei, Armenĭ, Sêrbi și alții.

Fiind-că, după cum am ḑis la început, cu prilejul desrobirei țĕranilor, aceștia au căpătat deopotrivă pământ, așa se póte ḑice și în deosebĭ, că dincolo la sate toți locuitorii lor sunt deopotrivă de săracĭ, afară de arendaș, care nicĭ el nu șéde între țĕranĭ, ci-șĭ are acolo numai un epistat (deregĕtor) pentru incassarea recoltelor.

Pe cele mai multe locurĭ se póte vedea preotul, învĕțătorul notarul și primarul, lucrând alăturea cu țĕranul în brazda arendașului, de unde și urméză apoi, că numiții nicĭ nu pot sĕ aibă respectul cuvenit înaintea păstoriților lor. S'au întâmplat de multe orĭ casurĭ, că preotul séu învĕțătorul au fost sculați nóptea din somn și au fost duși la primăria séu la prefectură la porunca arendașului chiar și într'alt sat.

In privința caselor de locuit și a îmbrăcămintei țĕranilor d-l N. V. Leonescu într'o scriere a sa din 1887 tipărită la Iași despre „Starea țĕranului român", ne dă următórele lămurirĭ:

„Casa țĕranului e formată din o singură cameră, în care se intră prin o tindă. Odaia de obiceiŭ e mică, tavanul jos, așa că înălțimea e de abia 1 metru 50 cm. Lumina lipsesce, fiind-că odaia n'are decât o mică ferêstră de 20—30 centimetri. Aci, în acéstă cameră trăesce întréga familiă a țĕranului, familiă compusă câte odată din 4 séu 5 persóne. Tot acolo se primesce vițelul nou născut séu alt animal. Se înțelege cât de viciat (stricat) e aerul."

„Păreții caselor sunt fórte subțiri. Făcuți din nuele de asupra cărora se pune vălătucĭ (bulgării de tină), carĭ se usucă numai prin acțiunea sórelui, ei nu sunt de natură a apăra pe țĕran contra intemperiilor, la carĭ póte fi supus".

„Mai sunt și alte case mai miserabile, numite bordeie. Acestea sunt săpate în pământ și sémănă mai mult cu nisce pescerĭ pentru animalele sĕlbatice. Aicĭ lipsesce complect lumina, pentru-că numai în fundul lor se vede câte o mică spărtură de 15×15 cm. și adese-orĭ astupată cu pânză cernită orĭ bășică de bou în loc de sticlă. Nu se vede în o asemenea locuință nicĭ pat, nicĭ vre-un utensil óre-care. Câte odată se găsesce o masă rotundă pe care țĕranul își pune mămăliga. In aceste bordee, omul își pierde orĭ-ce demnitate (vrednicie). Alăturĭ cu el dorm porcii, vițeii și alte animale. Din fericire numĕrul acestor locuințe ale morții, sunt puține. De obiceiŭ țiganii locuesc în ele".

„Imbrăcămintea țĕranului este tot așa de simplă ca întréga lui viéță. In special țĕranii din Moldova sunt îmbrăcați ca vechii Dacĭ, după cum se vede pe colóna traiană din Roma. Vara pórtă cămașe, ismene (cióreci) de lână albă și opincĭ. In cap cu căciulă și rar pórtă pălăriă. Iérna suman orĭ cojoc în picióre opincĭ, fórte rar ciobote, ér în cap căciulă de óie. Opincile pe cât sunt de comóde la mers, când e uscat, pe atât sunt de rele și nesănătóse pe vreme de plóie. Ele țin piciórele vecĭnic în umeḑélă".

„Femeia țĕranului are o îmbrăcăminte și mai simplă. Pórtă și fustă de stambă (rochie) în timpul verei. Iérna pe deasupra pun câte un mintén séu cațaveică (cojoc). Cele mai avute își „permit luxul a îmbrăca cațaveice cu piele de vulpe".

In timpul din urmă s'a adus o lege, care vĕḑênd urmările triste de până acum, a hotărît vinderea în loturĭ de câte 15—30 pogóne din moșiile statului, țĕranilor mai cu dare de mână, ca sĕ se pótă ridica și dincolo la sate o clasă mai avută de ómenĭ.

Arendașul de moșiă este privit dincolo, ca un părăsit, care după-ce ajunge la stare și avere de pe spatele bietului țĕran, se retrage unde-va la un oraș, séu se re'ntórce în țéra luĭ; el póte pierde fórte puțin chiar și în casurile acelea, când nu se fac bucatele, deóre-ce afară de sĕmênță și câte-va unelte mai neapărat de lipsă la economiă, nu mai contribue cu nimic la cultura pământului. Mai mult pierde țĕranul și proprietarul în asemenea casurĭ.

Noroc, că până acum a esistat o lege bună dincolo și anume: ca străinii sĕ nu-șĭ pótă cumpĕra pămênt la țéră, decât numai la orașe, căcĭ de nu ar fi esistat legea aceea mai jumĕtatate pământul ar fi fost în mânile străinilor.

In Moldova s'au început de când cu rĕsboiul vamal dela noi vinderea moșiilor în mĕsură mai mare și acela a ajuns mai cu sémă în mânile Evreilor, carĭ s'au sporit scolo într'un numĕr fórte însemnat, nu numai la orașe, ci chiar și pe la sate ca cârciumarĭ, neguțătorĭ, arêndașĭ și altele.

Pământul dela șes al României este fórte roditor, dér sufere de multe orĭ de secetile prea îndelungate de peste véră. De aceea se cultivă mai mult grâu de tómnă și alte spicóse, carĭ până când dă seceta, pot sĕ ajungă la cócere. Acésta provine mai cu sémă de acolo, că nu se află pădurĭ și rîurĭ mai marĭ, carĭ se pótă produce aburi de lipsă, pentru formarea norilor și a plóiei. Chiar și cele, câte-va, carĭ se mai află pe la șes, pe domeniul corónei mai cu sémă, am vĕḑut, că încep a se tăia, pentru a se face locurĭ de cultură din ele.

Câmpul e fórte mare și departe de comună, nu ca pe la noi, așa încât am vĕḑut, că țĕranii pe timpul lucrurilor de câmp își pun pe carĕ mult calabalic de vesminte, mâncare și alte multe de lucru și acolo dorm și peste nópte cu „vițĕl și purcel" cu tot cum se ḑice.

Părțile de pământ (parcelele) sunt fórte lungĭ, ér cele mai multe și fórte ânguste, așa încât în câmpul întreg nu este de cât un rênd-două de parcele, pe carĭ trebuie sĕ mergĭ câte-va pătrare de óră până când ajungĭ în capătul lor, așa încât cu drept cuvênt se mai numesc acelea și sfóre de pământ.

Țĕranii dincolo, parte înfricați de anii răi, parte ca sĕ strîngă și ei roduri mai multe, cuprind totdéuna prea mult pământ pentru cultură, dela arêndaș, așa încât al lor în deobște rĕmâne cu lucrul mai pe urmă, de unde și urméză apoi, că cucuruzul lor mai nicĭ odată nu se cóce bine ér grâul nu se póte vinde de cât sub prețul adevĕrat.

Pâne de grâu la țéră nu se face pe cele mai multe locurĭ, fiind-că de o parte n'au cuptóre, ér de altă parte nicĭ nu o prea sciu face, ci țĕranii se nutresc numai cu mămăligă (mălaiu), care făcêndu-se uneorĭ din cucuruz necopt de ajuns, le causéză nisce frigurĭ numite „pelagră" în urma căruia se și prăpădesc mulțĭ. La acesta mai contribue și locuințele, carĭ, după cum am vĕḑut mai sus, sunt în mare parte într'o stare de tot ticălósă.

(Va urma.)

POVEȚE.

Periele de cap se pot curăți astfel: Peria se înmóie mai de multe-orĭ în spirt de salmiac și după ce s'a curățit se clătesce în apă curată și se pune sĕ se usce, vara la sóre, ér iérna într'un loc nu prea cald și aședêndu-o cu perii în jos.

*

Contra durerii de măsele se recomandă ca bun și folositor frunḑele de pĕtrênjel de grădină (petorselium sativum), fierte în lapte și puse cât numai se pot suferi de calde pe locul din afară, unde e măséua, care dóre. Un alt leac, érăși bun, sunt trandafirii (flórea) de grădină; aceștia se fierb în apă, apoi se străcóră și apa aceea numită apă de roze, se ia în gură cât se póte de caldă. Aceste două leacurĭ folosesc fórte mult, mai ales când gingiile sunt umflate; ele trag umflătura, ér apa de roze ajută, ca sĕ spargă și sĕ se scurgă puroiul copt și strîns în gingiă.

*

Cum se curăță pălăriile de paie? Se frécă pălăria cu piétră pucióse, apoi cu o cârpă de postav îmuiată în rachiu. După ce pălăria se uscă, se perie, ér pe cealaltă parte se șterge cu o cârpă îmuiată în apă de gumă.

Literatură.

In editura librăriei Nicolae I. Ciurcu din Brașov a apărut: **Carte de rugăciunĭ,** pentru folosul și mângâierea fiă-căruĭ creștin, întocmită de *Ierodiaconul Damaschin* din sfânta mânăstire Sinaia. Format estetic pe 336 pag., hârtiă fină. Prețul 65 cr.

*

Escursiunĭ pe munții Țĕrei-Bârsei și ai Făgărașului. Cu titlul acesta a apărut în tipografia „A. Mureșianu" din Brașov o carte fórte prețiósă, scrisă de d-l *Ioan*

---

sub sóre, că a lua pe Susana, vorba cântecului:

Cât o fost bade vara
Tot așa ți-o mers gura,
Că la tómnă mi-i lua;
Când o fost colea tómna,
Tu dai mână cu alta.....

— „Bine-i așa Onule? Frumos e așa? Așa vrea Dumneḑeu, că feciorii cei bogați sĕ batjocoréscă pe fetele cele sĕrace și apoi sĕ le lase de rîs la lume? Spune-mĭ de ai fi d-ta în locul meu, ce ai face?"

— „E!" rĕspunse Onul rĕstit, „ți-am spus, că n'am vreme sĕ stau cu babele 'n minciunĭ; n'am sĕ mĕ spovedesc. Javra de fată sĕ nu-mĭ fi ademenit feciorul și pace și sănĕtate! Hai, Pavele la lucru, nu sta gură căscată, ascultând nebuniile babii, ér tu babă te du frumușel acasă și descântă-i Susanii, dór s'a afla vr'un nebun sĕ o iee și pe ea, că de casa nóstră nu-i!"

— „Mulțămesc d-tale, Onule. Asta-i mulțămita, că ți-am adus feciorul din cătane cu lacrămile nóstre, cu rugăciunile și mătăniile nóstre; asta-i mulțamul, că ce l'am vindecat și l'am făcut din schilav om ca ómenii!"

— „De l'ai lecuit — ți-am plătit; de socoti că nu ți-am plătit destul, spune, că am de unde-ți plăti".

— „Ai, ai, Dumneḑeu sĕ-ți dee bine și sănĕtate. Ține însĕ minte Onule, că Dumneḑeu nu bate cu bâta pe ce-i ce-șĭ calcă jurămêntul, pe cei ce batjocoresc pe cei sĕracĭ".

Baba eși oftând, ér Onul cu ai lui rĕmaseră cătrăniți. Nicĭ unul nu ḑise nimic ci-șĭ căutară de lucru, cuprinși fiind de felurĭ și felurĭ de gândurĭ. Lelea Mărină tótă era rece, că baba va face farmece și te mirĭ ce 'i va ajunge; badea Onul înjura în gândul lui pe baba, care-i amărasce ḑilele cu vorbele și cu amenințările ei; Pavel sta la îndoélă: sĕ facă nuntă cu fata lui Ión Tăpălagă orĭ sĕ strice și sĕ iee pe Susana? Averea lui Tăpălagă-i plăcea, că dóră era feciorul tătâneseŭ, dér ochii Susanei îi plăcea și mai mult, ér de farmecele babei se temea mai rĕu decât de foc.

Baba se duse dela Onul ață la popa, pe care-l află în pórtă:

— „Bună diminéța, părinte!" Și-i sărută mâna.

— „Dumneḑeu te blagoslovéscă, babă, da ce mai facĭ, ce veste ne aducĭ?"

— „Mulțămesc d-tale, părinte, tot am face, ca bĕtrânii, dér veḑĭ d-ta, necasurĭ vin și trec și peste gazde, dér peste nesce biete muierĭ sĕrace cum n'or trece? N'ar pute părintele osteni până 'n casă, am sĕ mĕ jeluesc de ceva".

— „Ba bucuros, babă".

Și intrară amêndoi în casă, unde baba începù: „Uite, de ce am venit la d-ta, cinstite părinte, sĕ facĭ bine sĕ nu cununĭ pe Pavelu Onului cu fata lui Ión Tăpălagă, că el s'ar cădé sĕ iee pe Susana mea, că veḑĭ d-ta, la făgăduit că o va lua și amu o lasă de rușine la sat".

— „Așa ar fi sĕ fiă, babă, dér una ca aceea nu se póte, că veḑĭ d-ta, Onu-i gazdă mare, n'are numai pe Pavel, e în stare sĕ pórte cu tine pâră pân' la vlădicie și tot nu s'a încuscri cu tine. Fără, eu dator sunt sĕ cerc, dér rĕu mĕ tem că 'nzadar mi-oiu răci gura".

— „D'apoi așa e, părinte, dér uite d-ta, nu-i cu dreptul. Că copila mea anĭ de ḑile a fost în brazda lui, pe plată, nu-i vorbă, dér scii d-ta cum mai plătesc bogații. Apoi, după ce au dus pe Pavel cătană, noi ne-am trudit de l'am scăpat, lacrămile și mătăniile nóstre l'au sloboḑit din cătane, nu boii lui. După ce a venit acasă boleac, eu l'am vindecat cu ajutorul lui Dumneḑeu. Apoi, óre ca sĕ fiă bărbat la fata lui Tăpălagă ne-am ostenit noi atâta pentru el? Drept sĕ-ți spun, părinte, de-i cununĭ, n'o fi bine, că-i păcat de mórte......, că fata mea....

Cu aceste vorbe baba își luă rĕmas bun dela popa, care rĕmase îngândurat, de-órece de farmecele babii Sânzâiana, cine nu se temea? Era colea pe la prânḑul cel bun

Turcu, protonotar pens. al comitatului Făgăraş. In acéstă carte, scrisă în formă de istorisirĭ pe cât de interesante, pe atât şi de plăcute la cetit, se cuprinde descrierea amĕnunţită a munţilor, cu tóte potecile şi platourile lor, cu animalele şi plantaţiunile lor; apoi viéţa ciobanilor şi păstorilor din munţĭ cu multe legende şi istorisirĭ plăi cute; descrierĭ întregite cu schiţe istorice despre castelele şi Ţéra Făgăraşului etc. etc. Pentru istoricĭ, pentru turiştĭ, pentru cei ce vor sĕ cunóscă, orĭ chiar sĕ facă escursiunĭ la munţĭ, cu un cuvênt, pentru toţĭ iubitorii de sciinţă şi de frumseţile naturei, acéstă carte, de felul căreia până acum nu avem scrisă alta in limba românéscă, oferă o lectură de tot plăcută şi folositóre totodată. Un esemplar, constătător din 220 pag. format mare 8⁰, costă 1 fl. (+ 5 cr. porto). De vêndare şi la tipografia „A. Mureşianu“ în Braşov.

*

In editura librăriei H. Steinberg din Bucurescĭ (Strada Şelarĭ Nr.) a apărut: **Chestiunĭ de învĕţămênt**, un volum de 340 pagine, note asupra învĕţămêntului primar de d. *A. Lupu-Antonescu*, profesor şi inspector al şcólelor primare şi normale. Cuprinde următórele capitole: Statul şi învĕţătorul.—Alexandri şi C. Negruzzi pedagogĭ.—Cartea de cetire.—Programa studiilor primare.—Cine, ce? Un învĕţător inimos.—Negru pe alb: sărăcimea şcólelor rurale, recrutarea învĕţătorilor, localurile, circumscripţiile şcolare etc.—Conferinţele didactice.—Cuceriţĭ de Ruşĭ.—Examenile particularilor.—Şcóla şi şcolarii.—Un document şcolar: reformele propuse de consiliul general de instrucţiune din 1884.—O escursiune la ţéră.—De vêndare la tóte librăriile românescĭ. Preţul 2 lei.

*

A apărut un nou volum de *D. Teleor*, cu titlul: **Realiste**. O colecţiă de poveştĭ scurte, epigrame, pastelurĭ şi descripţii în versurĭ, carĭ corespund perfect titlului lor. Pline de acel humor sincer şi nesilit, scrise într'o limbă simplă lipsită de artificii, în acea limbă a poporului, pe care o mânuesce cu atâta uşurinţă cunoscutul autor, ele sunt de un farmec desĕvârşit. Indemnăm pe public sĕ le cumpere. Preţul unui esemplar broşat 1 leu 50 banĭ.

MULTE ŞI DE TOATE.

Căldura sórelui.

Căldura sórelui rĕspândită în timp de o minută este aşa de mare, încât pentru a produce o astfel de căldură în acelaşĭ timp ni-ar trebui sĕ ardem 12 cuadrilióne tóne de cărbunĭ. Er apa, absorbită într'o minută de sóre, de pe întreg rotogolul pămêntului este socotită la 37 miliarde tone.

*

Frisurĭ semnificative.

In Japonia femeile se pot cunósce de pe pieptĕnatul pĕrului, anume se póte sci, carĭ dintre ele sunt fete, carĭ femei măritate şi carĭ sunt vĕduve, ce doresc a se mărita.

Fetele, carĭ doresc a sĕ mărita, îşĭ pórtă pĕrul împletit sus în formă de evantail, séu în forma fluturelui; afară de aceea îşĭ mai împodobesc pĕrul cu mai multe galóne de aur şi argint şi cu mărgele colorate.

O vĕduvă, care îşĭ caută un al doilea bărbat, îşĭ împletesce pĕrul pe un ac de os de bróscă ţestósă, ce stă orisontal.

Er vĕduvele, carĭ voesc a rĕmâné credinciόse bărbatului lor rĕposat şi nu mai voesc a sĕ mărita, îşĭ tund pĕrul scurt şi şi-l pĕptĕnă înapoi, fără nicĭ o podóbă. Femei peptĕnate astfel însĕ rar se pot vedé.

Acest mod de pieptĕnare chiar şi la noi cam rar l'ai puté vedé, décă ar fi moda ca prin Japonia.

*

Luptă între doi cerbĭ.

Contele *Seherr-Thoss*, mare proprietar în Dobran, a fost dilele trecute martor ocular la lupta pe mórte pe viéţă a doi cerbĭ, pe el o descrie astfel:

Intr'o séră pe la 7 óre mĕ preumblam pe marginea unei pădurĭ. Pe lângă pădure se află o holdă de grâu, aşa ca de-o jumĕtate di de plug. Odată vĕd numai, la o depărtare ca de vre-o 400 de paşĭ, în holdă, ridicându-se un nor de praf. Mai apropiindu-mĕ puţin, spre mirarea mea vĕd la locul de unde se înălţa praful, doi cerbĭ, stând faţă în faţă.

In momentul următor se aude un răcnet şi unul dintre cerbĭ se repede spre celalalt. Cu mare furiă se bufnesc cerbii unul într'altul. Am audit bine ciocnitul frunţilor şi a cόrnelor lor. Un moment-dóuĕ se ridicau în piciórele din dĕrĕt, ér cu cele din ainte îşĭ dĕdeau loviturĭ, cu gura se muşcau, ér cu córnele se apĕrau. Odată unul se aruncă asupra celuilalt, li-se înclestă córnele într'olaltă şi cad amêndoi la pămênt.

Din causă, că grâul era mare, pe cerbĭ nu-i mai puteam vedé, şi numai după praf puteam vedé, că ei şi jos încă se luptă. De-odată s'are unul sus, celalalt după el. Din nou se începe lupta şi cu nouă furiă se isbesc unul într'altul. Ambii cerbĭ au răcnit, şi am audit bine pocnetul córnelor. Acéstă lovitură a slăbit puterile amêndorora, silindu-i sĕ se odihnéscă puţin.

Unul atacă din nou pe celalalt, voesce cu córnele sĕ-l sfăşie în cóstă, dér cel atacat apĕră lovitura. Acum nicĭ unul n'a răcnit şi am audit bine pocnetul córnelor. Acéstă lovitură a slăbit puterile amêndorora, silindu-i sĕ se odihnéscă puţin.

Din nou se repede apoi unul spre celalalt, atacându-l cu córnele; cerbul de-al doilea, ostenit fiind nu mai atacă, ci numai se apĕră. Şi acum córnele lor aşa s'au încleştat unele într'altele încât amêndoi cerbii cădură la pămênt fără a se mai puté mişca.

Eu atuncĭ am alergat spre cerbĭ, unul era prăvălit pe cóste, celalalt pe spate şi aşa steteau amêndoi cu grumadii suciţĭ şi nicĭ unul nu se putea scula.

Mi-iam pus puşca jos şi am voit sĕ le desfac córnele de către olaltă, dér nu s'a putut. In fine m'am decis sĕ puşc pe unul dintre cerbĭ şi l'am puşcat.

Acum am putut sĕ le desfac córnele. Cerbul neîmpuşcat îndată ce s'a vĕdut liber a sărit sus şi s'au îndreptat spre pădure, aruncênd asupra mea o privire duiósă de mulţămită. Am privit în urma cerbului ce mergea spre pădure; până a ajuns la marginea pădurei, el s'a întors de mai multe-orĭ, uitându-se asupra mea cu recunoscinţă, ca şi cum mi-ar fi dis: îţĭ mulţămesc pentru ajutor. Pe acest cerb n'am avut tăria sĕ-l împuşc.

*

Li-Hung-Ciang şi radele lui Röntgen.

După cum se scrie din Berlin, vice-regele chinez, Li-Hung-Ciang s'a lăsat sĕ i esamineze capul cu ajutorul radelor lui Röntgen de către profesorul Slaby. Esaminarea a durat 20 de minute şi s'a constatat un lucru pe care nime nu-l aflase până acum şi anume: s'a putut forte bine vedea în capul lui Li-Hung-Ciang glonţul şi locul pe unde a străbătut. Li-Hung-Ciang a fost puşcat de un fanatic cu ocasiunea unei pertractărĭ în unele afacerĭ chinese-japonese.

Călendarul sĕptĕmânei.

IULIE. are 31 dile. CUPTOR.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dum.	30 † Adun. ss. apost.	12 Enric.
Lunĭ	1 Cosma şi Damian	13 Eugeniu
Marţĭ	2 † Vest. Precur.	14 Carolina
Mer.	3 Mart. Iacint	15 † Imărţ. apost.
Joi	4 P. Andr. Critean	16 Walter
Vin.	5 P. Atan. şi Anton	17 Alexie
Sâm.	6 C. păr Sis. cel m.	18 Camila

Cursul losurilor private

din 7 Iulie 1896

	cump.	vinde.
Basilica	6.60	7.20
Credit	198 25	199 25
Clary 40 fl. m. c.	59.—	60 —
Navig. pe Dunăre	—.—	—.—
Insbruck	26 25	27.25
Krakau	25.75	26.25
Laibach	22.—	23.—
Buda	59.—	61.—
Palffy	59.50	60.50
Crucea roşie austr.	18.—	18.50
dto ung.	10.—	10.50
dto ital.	11.50	12.—
Rudolf	22.50	23.50
Salm	69.—	71.—
Salzburg	25.50	26.50
St. Genois	69.—	71.—
Stanislau	43.—	45.—
Trieitine $4\frac{1}{2}$% 100 m. c.	145.—	150.—
dto 4% 50	69.—	73.—
Waldstein	61.—	63.—
Serbescĭ 3%	35 —	35.50
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	121 75	122.75

Bursa de Bucurescĭ

din 7 Iulie n. 1896.

Valorĭ	Dobânda.	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Rentă română perpetuă 1875	5%	Apr.-Oct.	$101\frac{3}{4}$
Renta amortisabilă	5%	„ „	100.—
„ „ (Impr. 1892	5%	Ian.-Iul.	$98.\frac{1}{2}$
„ „ din 1893	5%	„ „	$98.\frac{1}{2}$
„ „ 1894 int. 6 mil.	5%	Apr.-Oct.	98 —
„ „ (Impr. de 32. $\frac{1}{2}$ mil.	4%	Ian.-Iulie	$85\frac{3}{4}$
„ „ (Impr. de 50 mil.	4%	„ „	$86.\frac{1}{2}$
„ „ (Imp. de 274 m 1890	4%	„ „	$86.\frac{3}{4}$
„ „ (Imp. de 45 m. 1891	4%	„ „	$86.\frac{1}{2}$
„ „ (Im. de 120 iul. 1894	4%	„ „	$86\frac{1}{2}$
Oblig. de Stat (Conv. rurale).	6%	Mai-Nov.	$100\frac{7}{8}$
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10	„ „	290.—
Oblig. comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.-Iul.	$94.\frac{1}{2}$
„ „ „ din 1884	5%	Mai-Nov.	—.—
„ „ „ din 1888	5%	Iun.-Dec.	—.—
„ „ „ din 1890	5%	Mai-Nov.	$95\frac{1}{2}$
Scrisurĭ fonciare rurale	5%	Ian.-Iulie	91.
„ „ urbane Bucurescĭ	6%	„ „	—.—
„ „ „ „	5%	„ „	85.—
„ „ „ Iaşĭ	5%	„ „	82.—
Oblig. Soc. de basalt artificial	6%	„ „	—.—
	V. N.		
Banca Rom. ult div. fr. 12.81	500	150 v	—.—
Banca Nation. ult. div. 86.—	500	într. v.	1622
Banca agricolă	500	150 v.	200 -
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	într. v.	$416.\frac{1}{2}$
Naţionala de asig. ult. div. 43 lei	200	„ „	433. -
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30	250	„ „	300 - -
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 15 l.	250	„ „	181. -
Soc. Rom. de Hârtie ult. —	100	„ „	—.—
„Patria“ Soc. de asig. ult d. 4 lei	100	„ „	110. —
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	„ „	—.—
„ „ „ „ 2 em. u. d. 0	100	„ „	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 lei	100	„ „	—.—
„Bistriţa“ soc. p. f. hârtii 30	1000	„ „	—.
Societ. p. const. de Tramways	200	„ „	—.—
20 francĭ aur			20.10

SCOMPTURĬ:

Banca naţ. a Rom.	5%	Paris	2%
Avansurĭ pe efecte	6%	Petersburg	$4\frac{1}{2}$%
Casa de Depunerĭ	$5\frac{1}{2}$	Berlin	3%
Londra	2%	Belgia	$3\frac{1}{2}$%
Viena	5%	Elveţia	3%

Preţurile cerealelor din piaţa Braşov.

Din 10 Iulie st. n. 1896.

Mesura séu greutatea	Calitatea.	Valuta austr. fl.	cr.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	5	70
„	Grâu mijlociu	5	50
„	Grâu mai slab	5	30
„	Grâu mestecat	3	60
„	Sĕcară frumósă	3	60
„	Sĕcară mijlociă	3	50
„	Orz frumos	3	—
„	Orz mijlociu	2	80
„	Ovĕs frumos	2	50
„	Ovĕs mijlociu	2	30
„	Cucuruz	3	40
„	Mălaiu	4	90
„	Mazăre	7	—
„	Linte	7	10
„	Fasole	7	—
„	Sĕmênţă de in	8	—
„	Sĕmênţă de cânepă	6	—
„	Cartofĭ	—	80
„	Măzĕriche	—	—
1 kilă	Carnea de vită	—	45
„	Carnea de porc	—	49
„	Carnea de berbece	—	32
100 kil.	Sĕu de vită próspĕt	21	—
„	Sĕu de vită topit	32	—

---

când eşia baba Sânzâiana dela popa, că tómna-s dilele numai ceas de scurte, ér bocotanul Onu şede într'un capĕt de sat şi popa chiar dinsus de sat, lângă biserică. Afară de aceea uliţa era tinósă ér baba slabă şi cătrănită, gândi-ai că prin pămênt umblă de cătrănită ce era.

După-ce se vĕdu în drum îşĭ dise: mai am de mers în 2 locurĭ, la Ion Tăpălagă şi la Zacheiu Păun, că, ci că el e naşnaş la Pavelu Onului. Mergênd aşa pe drum, borbosind că babele stă odată locului şi se socote: Sĕ merg întâiu la Ion Tăpălagă orĭ la Zacheiu Păun? O sĕ merg la Zacheiu, că şede mai aprópe de aicĭ, pe Ion Tăpălagă îl las mai în urmă. Aşa şi făcu. Merse aţă la Zacheiu Păun, care încă era unul din fruntaşii satului.

— „Bună dimineţa sĕ vĕ dée Dumnedeu“, dise baba intrând în casă.

— „Sĕ-ţĭ dée Dumnedeu bine, şi sănĕtate, babă, trecĭ şi şedĭ“.

— „Şedă binele şi sănĕtatea“.

— „Da şedĭ, sĕ ne şedă stupii“, dise lelea Frăsinica, nevasta lui Zacheiu, care ţiné în braţe unica lor copilă, pe Ilenuţa, cea de 2 anĭ, şi o juca prin casă.

— „D'apoi o sĕ şed o lécă, sĕ vĕ şadă binele la casă. Da, uite Zacheiu, de ce venii la d-ta; am înţeles că d-ta escĭ nănaş la Pavelu Onului“.

— „D'apoi, babă, după drept aşa s'ar cădé, că eu sĕ-l cunun, că ai noştrii l'au fost botezat şi ai noştrii au fost cununat pe tatăs'o, pe şinu Onu; dér de ce, babă?“

— „D'apoi, uite Zacheiu, nu-i cu cale lucru ce face Onul. Că, sĕ vedĭ d-ta: Pavelu Onului s'a acăţat ca scaiul de óie de fata mea, ba ia făgăduit că o ia, ba una, ba alta. destul că mi-a făcut casa şi copila de ruşine, şi după drept, ar trebui sĕ se ţină de vorbă, sĕ nu mai âmble pe la fata lui Tăpălagă, ci sĕ o iee pe Susana“.

— „Aşa-i, babă, de fost, dér eu, scii d-ta, sunt nănaş, nu am sĕ mĕ mestec în lucrul lor mai mult decât sĕ-i cunun; apoi ducă el la icóne o négră de ţigancă, orĭ o grotoie, mie-mĭ e tot una, datorinţa mea-i sĕ-i port. Fără eu voiu vorbi, babă, şi cu finu Onu şi cu finu Pavel, şi cu badea Ion Tăpălagă voiu vorbi despre lucrul acesta, fi pe pace“.

— „Dumnedeu sĕ-ţĭ dée bine, dragu mătuşii, numai de aceea venii sĕ-ţĭ spun ce cale-i pe vale; amu vedĭ d-ta şi fă ce poţĭ, că şi baba: de-a trăi v'a resplăti, de-a murĭ — paos ţi-a fi. Sĕ rĕmâneţĭ cu bine!“

— „Sănĕtate bună“.

Baba plecă aţă spre casa lui Ion Tăpălagă, care era chiar în cela capĕt de sat, în mijlocul unei grădinĭ marĭ, ocolită cu sălci.

Zacheiu Păun cu Frăsinica lui rĕmase povestind de nĕcasul ce a dat peste capul babii. O căiau pe biata babă, că le prinsese bine în câteva rêndurĭ; numai pe Ilenuţa lor o scosese în două rêndurĭ dela mórte, că o deochiésă te mirĭ ce ochĭ rĕi; apoi o junincă de 3 anĭ, se întinsese în drum şi numai din picióre se mai bătea când a ajuns baba Sânzâiana, şi cum i-a descântat, cum i a trecut şi s'a sculat. D'apoi Frăsinica, cât nĕcas avu cu înţĕrcatul Ilenuţii şi, de nu era baba Sânzâiana de-a îndemână, te mirĭ ce ajungea. Ba şi la Zacheiu, când era holteiu 'i se făcuse o uimă subsuóra stângă şi vre-o 2 sĕptĕmânĭ nu putu lucra nimic, nicĭ a-şĭ îmbrăcă mâneca cămeşii nu putea, şi Dumnedeu scie cât chin ar mai fi tras, de nu nimeria baba Sânzâiana sĕ-i descânte şi sĕ-i facă legăturĭ cu sămânţă de in fiértă 'n lapte dulce. Decĭ, baba făcuse mult bine lui Zacheiu şi casei sale, de aceea şi Zacheiu şi Frăsinica lui erau cu sciu cum ca opăriţĭ, când audiră rugarea cea jalnică a ei“.

— „Tu Frăsinică“, dise Zacheiu, „tu, scii tu, că finu Onu nu face bine cum face? Tu, décă odată la Pavel i-a fost dragă şi-i e dragă Susana babii şi o-a făcut de ruşine, lasĕ-l sĕ o iee, tu; că-i lesne a bat-

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 7 Iulie n. 1896.

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănăţenesc	81	6.70	6.80
Grâu dela Tisa	81	6.75	6.85
Grâu de Pesta	81	6.70	6 80
Grâu de Alba-regala	81	6.70	6 80
Grâu de Bácska	81	6.80	6.90
Grâu ung. de nord	81	.—	.—

Sĕminţe vechi ori nouĕ	soiul	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	6.05	6.10
Orz	nutreţ	60—62	—.—	—.—
Orz	de vinars	62.64	—.—	—.—
Orz	de bere	64.66	—.—	—.—
Ovĕs		39.41	6.05	6.40
Cucuruz	bănăţ.	75	.—	.—
Cucuruz	altŭ soiu	78	.—	.—
Cucuruz	„	—	.—	.—
Hirişcă	„	—	—.—	—.—

	Productediv.	Soiul	Cursul dela	până
Preţul pe 100 chilograme.	Sem. de trif.	Luţernă ungur.	—.—	—.—
	—	transilvană	—.—	—.—
	—	bănăţenă	—.—	—.—
	„	roşiă	—.—	—.—
	Oleu de rap.	rafinat duplu	—.—	—.—
	Oleu de in		—.—	—.—
	Uns. de porc	dela Pesta	48.—	48.50
	„	dela ţéră	—.—	—.—
	Slănină	svêntată	44.—	44.50
	„	afumată	49.—	50.—
	Sĕu		—.	—.—
	Prune	din Bosnia în buţĭ	9.75	10.25
	„	din Serbia în sacĭ	9.75	10.25
	Lictar	slavon nou	13 50	14.—
	„	bănăţenesc	12.—	12.50
	Nucĭ	din Ungaria		
	Gogoşĭ	unguresci		
	„	sĕrbesci		
	Miere	brută	—.—	—.—
	„	galbină strecurată	—.—	—.—
	Ceară	de Rosenau	—.—	—.—
	Spirt	brut	—.—	—.—
	„	Drojdiuţe de spirt	—.—	—.—

Tĕrgul de rîmătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 6 Iulie de 8317 capete, la 6 Iulie au intrat —.— capete şi au eşit 34 capete rĕmânênd la 7 Iulie un numĕr de 8283 capete.

Se notéză marfa: ungurésca vechea, grea dela —.— cr. până la —.— cr. marfă ungurésca tineră grea dela —.— cr. până la —.— cr., demijloc dela 46.— cr. până la 47.— cr. uşóră dela 47.— cr. până la 48 — cr.

Marfă ţĕrănéscă grea dela —.— până la —.— cr. de mijloc dela —.— cr. până la —.— cr. uşóră dela —.— cr. până la —.— cr.

Cursul pieţei Braşov.

Din 10 Iulie 1896.

Bancnote rom.	Cump.	9.46	Vĕnd.	9.50
Argint român.	Cump.	9.40	Vĕnd.	9.45
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.48	Vĕnd.	9.52
Galbenĭ	Cump.	5.60	Vĕnd.	—.—
Ruble rusescĭ	Cump.	126.50	Vĕnd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.30	Vĕnd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	10.70	Vĕnd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.75	Vĕnd.	101.75

Cursul la bursa din Viena.

Din 9 Iulie 1896.

Renta ung. de aur 4%	122.65
Renta de coróne ung. 4%	99.45
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	124.50
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	101.50
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	121.75
Bonurĭ rurale ungare 4%	97.50
Bonurĭ rurale croate-slavone	97.25
Imprum. ung. cu premii	150.75
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Segedin.	139.—
Renta de hârtie austr.	101.70
Renta de argint austr.	102.02
Renta de aur austr.	123.25
Losurĭ din 1860	145.50
Acţii de ale Băncei austro-ungară.	959.—
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	381.25
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	364.
Napoleondorĭ	9.51½
Mărcĭ imperiale germane	58.77½
London vista	119.85
Paris vista	47.65
Rente de coróne austr. 4%	101.20
Note italiene	44.45

Domnii abonenţi, carĭ încă nu şi-au reînoit abonamentul, sĕ binevoiéscă a-l reînoi neamânat, ca sĕ nu li-se întrerupă regulata espedare a diarului.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**

Redactor responsabil **Gregoriu Maior.**

jocori o biată sĕracă şi sglobie, d'ai greu a răbda batjocura. Apoi, grăind adevĕrul, orĭ când îi mai mult vrednică Susana babii decât Firuţa“.

— „Aşa-i, Zacheiu“, rĕspunse Frăsinica, dér vedĭ că finu Onu umblă numai după bogăţiă, vedĭ tu ce dice, că boii care i-a mâncat cu doftorii, de-a scos pe Pavel din Cătane, sĕ-i aducă nora“.

— „Aşa-i, tu Frăsinică, dér uite eu n'am lăcomit la boii nimĕrui, şi tot avem ce ne trebue. Socoţi tu, că Tăpălagă n'a fost trimis vorbă şi la mine, când mĕ credinţisem cu tine, sĕ merg sĕ iau pe Mărtuţa lui, care-i după diacu, că-mi dă patru boi şi 20 de oi, dér eu...“.

— „E! ţie ţi-a fost mai dragĭ ochii mei decât boii şi oile lui; pare-ţĭ rĕu?

— „Adecă, ce sĕ dic, atuncĭ îmĭ sburda mintea şi la boii şi la oile lui, dér când imĭ aduceam aminte că pe lângă ele trebue sĕ iau şi pe Mărtuţa, îmĭ diceam:

Boii-s bunĭ, moşia-mĭ place,
Dér cu hîda ce m'oiu face?“

— „Ai! tu hoţule, aşa-ţĭ gândiai tu de biata Mărtuţa?“

— „D'apoi mĕ jurasem, că nu-mĭ trebue nicĭ chiar de aş sci, că mor de dor de om“.

— „E, ş'apoi pe mine nu mĕ ceruse Mitru lui Tăpălagă?“

— „Că nu l'ar fi lăsat tată-s'o sĕ te ia, că n'avei zestre destulă“.

— „Ba nu m'aş fi dus după el, mai bine împletiam cosiţă albă; ce gândescĭ? Cu Mitru sĕ fi mâncat dintr'un blid... du-l drace!“

— „Incă din câţĭ copii a avut Ion Tăpălagă, Firuţa i o ţîră mai cu şedere“.

— „D'apoi nu-i tocmai slută, da-i ajunge şi ei de hîdă. Eu, sĕ fiu fecior, nu mi-ar trebui nicĭ sĕ-mĭ dee tată-s'o banĭ cu sacul. Sciu că nicĭ Pavel n'o mai ia de dragă, ci o ia pentru blagă.

— „Pentru blagă, pentru blagă, că şi el e sbârnăit, ca şi tată-s'o“.

(Va urma).

Vêndare prin licitaţiune.

Epitropia bisericei Sft. Nicolae din loc **va vinde** prin licitaţiune publică **3 locurĭ de arătură** de pe hotarul Ghimbav Nr. top. 4968, 5730, 5731, 5746 şi 5747 total 2 holde 1325 sting. □ (2·799 Schätzjoche) cu venit curat catastral 5 fl. 66 cr.

Licitaţiunea se va ţinea în casa comunală din Ghimbav, **Duminecă în 30 Iunie (12 Iulie) a. c. la 3½ óre p. m.**

Contractul de vêndare se va închiria cu reserva aprobărei lui din partea Ven. Consist. archidiecesan.

Braşov, 21 Iunie 1896.

Epitropia parochială a bisericei Sf. Nicolae din Braşov (Scheiu.)

Sterie Stinghe.
epitrop-econom.

1015,3—3

Nr. 8509—1896.

PUBLICAŢIUNE

referitóre la măsurarea dăreĭ de câştig clasa III. pe aniĭ 1896, 1897, 1898.

Oficiul de dare orăşenesc publică spre generală cunoscinţă că On. direcţie de finanţe reg. ung. din loc prin esmisul din 4 Iulie 1896 Nr. 20655/896 şi conform §. 12 Art. de lege 44 din anul 1883, aŭ trimis la oficiul de dare orăşenesc consemnarea dăreĭ, care conţine sumele dăreĭ ce sunt a se plăti de contribuabilĭ după câştigurĭ clasa III pe anii 1896, 1897, 1898. Acéstă consemnare, în sensul §. 18 Art. de lege 44 din anul 1883 stă la dispoşiţia respectivilor 8 dile adecă dela 9—16 Iulie 1896, dela 7—12 óre a. m. spre vedere, în localul oficiuluĭ de dare orăşenesc, ca orĭ-şi-cine referitor atât la persóna luĭ cât şi a altuia să se informeze cum este taxat, ca avênd să facă vre-o observaţie, să o pótă face.

Aceste observărĭ se pot preda în scris la direcţia de finanţe reg. ung. în restimp de 8 dile, cât sunt consemnările espuse la vederea contribuabililor. Maĭ târdiŭ sunt a se preda la comisia de taxare, în casa sfatuluĭ.

Totodată cu acésta se aduce la cunoscinţă şi dilele în care se pertractéză taxarea dăreĭ după căştig clasa III. de către comisia respectivă. Aceste pertractărĭ se ţin în casa sfatuluĭ, fie care di dela 7 óre a. m. până se va fini pertractarea din urmă a postuluĭ de dare, din cele destinate a se pertracta pe fie care di.

La aceste pertractărĭ contribuabiliĭ avênd a face obiecţiunĭ contra taxăriĭ, le pot validita orĭ personal orĭ prin plenipotenţĭ provĕdutĭ cu procură.

Taxarea dăreĭ va urma în ordinea următóre, care nu va fi de loc schimbată şi anume:

Sâmbătă 18 Iulie 1896.

Dela post 1—57, a consemnăriĭ de dare: dulgherĭ (lemnarĭ), aurarĭ, giuvaergiĭ, măsarĭ şi fabricanţiĭ de calapóde.

Lunĭ 20 Iulie 1896.

Post 58—145 a consemnăriĭ de dare: móşe, tinichegiĭ, birjarĭ.

Marţĭ 21 Iulie 1896.

Post 146—193 a cosemnăriĭ de dare: cismariĭ.

Mercurĭ 22 Iulie 1896.

Post 194—269 a consemnăriĭ de dare: papucariĭ, comercianţiĭ de încălţăminte, barbierĭ şi friserĭ.

Joĭ 23 Iulie 1896.

Post 270—328 a consemnăriĭ de dare: fabricanţiĭ de candite, cofetariĭ, architechţiĭ, zidariĭ, antreprenoriĭ de zidirĭ, strungariĭ, pictoriĭ de portrete, fotografiĭ, văpsitoriĭ de strae, de odăĭ, de postav, de piele, pictoriĭ de decoraţiĭ, văpsitorĭ cu lac.

Vinerĭ 24 Iulie 1896.

Post 329—422 a consemnăriĭ de dare: cărutaşiĭ ce transpórtă nisip, cărăuşiĭ, posesoriĭ de băĭ, arendaşiĭ de băĭ, baia de abur.

Sâmbătă 25 Iulie 1896.

Post 423—476 al consemnăriĭ de dare: farmaciştiĭ, comercianţiĭ de broderiĭ şi împletiturĭ, putinarĭ, plăpomarĭ, tapeţirĭ, urluerĭ, rotarii, pălăriериĭ, comercianţiĭ de pălăriĭ, perieriĭ şi proprietariĭ de bordele.

Lunĭ 27 Iulie 1896.

Post 477—510 a consemnăriĭ de dare: fabricanţĭ de apă soda, fabricanţii de parchete, ţigle, oţet, scaune de trestie, fabricanţĭ de lemnărie, cement, mobile de fer, condite, fabricanţĭ de peile, posesoriĭ fabricei de gaz, fabricele de săpun, maşinĭ şi fabricate de metal, turnătoriĭ de fer şi fabricĭ de maşinĭ, fabricele de petroleu, de împletit coşurĭ, grădinarĭ, mănuşarĭ, croitorĭ şi fabricanţiĭ de trăsurĭ.

Marţĭ 28 Iulie 1896.

Post 511—558, 571—574 a consemnăriĭ de dare: comercianţiĭ de mobile şi aşternut, negustoriĭ dela sate, comisionarĭ, comersanţĭ de cement, lemne şi lemnăriĭ la zidirĭ, ape minerale, producte, pânză, confecţionariĭ de haine bărbătescĭ şi de dame. Negustoriĭ de încălţăminte şi tablorĭ, mărfurĭ de modă şi pălăriĭ de dame.

Mercurĭ 29 Iulie 1896.

Post 559—570 şi 575—607 a consemnărei de dare: Librării, făinarii, Posesorĭ de morĭ şi arendaşĭ de morĭ, neguţătorii de manufactură, pânzăriă, marchetănia şi mărfurĭ de modă.

Joi 30 Iulie.

Post 608—652 a consemnărei de dare: Magazia de sare, Magaziile cu Coloniale, văpselĭ, neguţătorii cu mărunţişurĭ (Greisler).

Vinerĭ 31 Iulie.

Post 653—707 a consemnăriĭ de dare: Neguţătorii cu mărunţişurĭ carĭ tot odată se ocupă şi cu cârciumărit.

Lunĭ 3 August.

Post 708—768 a consemnărei de dare: Neguţătorĭ cu Icóne, Póme, Ulei, Peşte, grâne, lână şi speculanţĭ micĭ.

Marţĭ 4 August 1896.

Post 769—840 a consemnărei de dare: Speculanţĭ şi vêndĕtorĭ de peşte, fructe, Lână, lucrurĭ de mâncare, Păsĕrĭ, Ouă, Smântână Unt, Ciapă şi zarzavaturĭ.

Mercurĭ 5 August.

Post 841—852 a consemnărei de dare: Opticherĭ, Comersanțĭ cu mărfurĭ de piele, porcelan, sticlă, mașinĭ de cusut, ferarii, mai departe dela Post 853—892 Cărciumarii ce vênd beuturile altora așa numițĭ cărciumarĭ cu groșița. Cărciumarĭ și vêndętorĭ de licherii.

Joi 6 August.

Dela Post 893—937 al consemnărei de dare Cărciumarĭ.

Vinerĭ 7 August.

Post 938—980 al consemnărei de dare Cărciumarĭ.

Sâmbătă 8 August.

Post 981—1013 al consemnărei de dare, Cărciumarĭ, restauranțĭ, posesorĭ de hotele și arendașĭ de hotele, Groziștĭ de bere și vinurĭ, fabricĭ de Rosol, Licher spirt și bere, și posesorĭ de Cărciume.

Lunĭ 10 August.

Post 1014—1055 al consemnărei de dare: Petrarĭ, depourĭ de monumente Compactorĭ, Tipografi, Redactorĭ și editorĭ de ḑiare, ascuțitorĭ de cuțite și cuțitarii, funarii, petrarii, liferanții de petriș, și carĭ dau mâncărĭ p'afară (Kost). Arendașii pentru viptualii la spitalurĭ și închisorĭ, Arendașii de cafenele și posesorii lor.

Marțĭ 11 August.

Post 1056—1129 a consemnărei de dare, Zidarĭ, Lăcătușĭ, Colectanțĭ de loteriă, negụțătorĭ de cai și samsarĭ, fabricanțĭ de mașinĭ și Organe, Mățarĭ, Ciasornicarĭ, Posesorĭ de morĭ și arendași, Morarĭ, Cherestegii.

Mercurĭ 12 August.

Post 1130—1182 a consemnărei de dare: Veterinarĭ, Dentiștĭ, Medicĭ, medicĭ de dințĭ, Advocațĭ și notarĭ publicĭ.

Joi 13 August.

Post 1183—1233 a consemnărei de dare: Brutarĭ, franzelarĭ și fabricanțĭ de turte.

Vinerĭ 14 August.

Post 1234—1307 a consemnărei de dare: zarafi, bancherĭ, Pilarĭ, Postovarĭ, Decatirĭ, faurĭ, spălătorii, Șelarĭ, posesorĭ de pensionate pentru copii și copile, Asil de copii, Căldărarĭ, Curerarĭ, Cojocarĭ, școla de dans și argăsitorĭ.

Lunĭ 17 August.

Post 1308—1367 a consemnărei de dare: Profesorĭ de limbĭ streine, Contabilĭ, profesorĭ de clavir și musică, croitorĭ de bărbațĭ și dame. Confecțiunĭ de Albiturĭ și depourĭ de Pianurĭ.

Mercurĭ 19 August.

Post 1368—1443. Maestru de postă, entreprenorĭ postalĭ, liferanțĭ de lemne ale orașuluĭ, speditorĭ aĭ căilor ferate, voiajerĭ, agențĭ de asigurare și comercialĭ, abator orășenesc, casa de zălogire și capela orășenéscă.

Vinerĭ 21 August 1896.

Post 1444—1507 a consemnării de dare: antreprenorii dela căile ferate, antreprenorĭ de curețenia orașuluĭ, pompe funebre, birourile de plasare, budarii, executorĭ, posesorĭ de dêrste, musicanțĭ țiganĭ.

Sâmbătă 22 August 1896.

Post 1508—1557 a consumăriĭ de dare: măcelarĭ, sarcutierĭ și fabricanțĭ de salam.

Lunĭ 24 August 1896.

Post 1558—1853 a consemnărei de dare: Arendașii de pămênturĭ.

Marțĭ 25 August 1896.

Post 1854—2153 a consemnărei de dare: Arendașii de pămênturĭ.

Mercurĭ 26 August 1896.

Aceia carĭ au fost pe urmă indușĭ în consemnare.

Vinerĭ 28 August 1896.

Intreprinderile și Reuniunile carĭ sunt obligate a da socoteală publică.

Brașov, 4 Iulie 1896.

Oficiul de dare orășenesc.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.